

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Földrajz és Turizmus Tanszék

**A Bátyúi kistérség (Beregszászi járás) településeinek értékelése
településkomfort szempontjából**

Készítette: Tóth Lília, MSc, II. évfolyam

Témavezető: Molnár József, PhD, tanszékvezető főiskolai docens

Beregszász, 2024

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	3
1. A településkomfort fogalma és kutatása.....	4
2. A Bátyúi kistérség általános jellemzése	9
3. Adatbázis és módszerek.....	11
3.1. A kérdőív	11
3.2. A kérdőíves adatgyűjtés folyamata	11
3.3. Prominenciavizsgálat.....	17
3.4. Objektív tényezők meghatározása.....	18
4. Eredmények	20
4.1. A települések összehasonlítása objektív szempontok alapján.....	20
4.2. A kérdőíves adatgyűjtés eredményei.....	21
5. Következtetések.....	50
6. Összegzés	51
7. Felhasznált irodalom	52
8. Mellékletek	54

BEVEZETÉS

Napjainkban az emberek egyre nagyobb hangsúlyt fordítanak a környezetük és életkörülményeik javítására, komfortosságára. Egyre több ember rendelkezik autóval, okostelefonnal, lakásuk központi fűtéssel ellátott, modern gépekkel felszerelt. Igyekszünk mindent gépesíteni és egyszerűsíteni, mindezt legfőképp időtakarékoság céljából. A komfort fontossága kiterjed a lakókörnyezetünkre is. Hisz hiába van személygépkocsink, ha nincs megfelelő út, amin használhatjuk, vagy hiába van háztartásunk jól felszerelt gépekkel, ha nincs megfelelő víz-, gáz-, illetve villanyszolgáltatásunk. Mindemellett fontos szempont egy településen a szociális infrastruktúra – közbiztonság, oktatás, egészségügyi ellátás, közösségi élet –, amely nem a termelői infrastruktúrához tartozik, viszont elengedhetetlen feltétel a termelői infrastruktúra megfelelő működéséhez (<https://tudasbazis.sulinet.hu>, 2022).

A lakókörnyezet kiválasztásában fontos szerepet töltenek be a fent említett szempontok. A falvak és városok között egyfajta verseny jön létre, ezáltal nem kis kihívással kell szembenézniük annak érdekében, hogy megtartsák lakosaikat. A fejlett országok igyekeznek minél magasabb szintre emelni a településeik által nyújtott szolgáltatásokat, próbálják a lakosságot megtartani (Fan et al., 2020; Rashid, 2012). Számunkra is nagyon fontos tényező falvakban és városokban egyaránt, hogy a lakosság folyamatos csökkenését megakadályozzuk. Kárpátalján is jelentős migrációt figyelhettünk meg az elmúlt években, egyrészt a 2022. február 24-én kirobbant háború miatt, másrészt a munkalehetőségek hiánya és a nem megfelelő infrastruktúra is közrejátszik ebben a folyamatban. Ezért is láttuk fontosnak megvizsgálni, hogy a megye síkvidéki települései milyen lehetőségeket biztosítanak lakosaik számára. Témaválasztásunk aktualitását az is mutatja, hogy Kárpátalján kevés ilyen jellegű kutatás történt, tehát hiánypótló a vizsgálat.

A kutatás célja a Bányászati kistérség településeinek értékelése objektív és szubjektív szempontok alapján. Megvizsgáltuk, hogy egyes falvak milyen földrajzi adottságokkal, infrastrukturális ellátottsággal rendelkeznek, ezek mennyire vannak kellően felszerelve, melyek azok a területek, amelyek még fejlesztésre szorulnak. Továbbá felmérni, melyek azok a szempontok a lakosság körében, amelyek javításának saját településük komfortosságán. Ezáltal hozzájárulhatunk a településfejlesztési stratégiák helyi igények figyelembevételével való optimalizálásához. Feltételezzük, hogy a megfelelő infrastrukturális ellátottság, a földrajzi adottságok esetleges kihasználása, valamint a meglévő szolgáltatások színvonalának emelése nagy szerepet játszik a településkomfort szempontjából.

A kutatásunk fő módszere a kérdőíves lekérdezés volt.

1. A TELEPÜLÉSKOMFORT FOGALMA ÉS KUTATÁSA

Mielőtt mélyebben megvizsgáljuk a településkomfort kutatásait, fontos tisztázni, hogy mit is értünk pontosan a településkomfort fogalom alatt. A szakirodalomban többféle meghatározással találkozhatunk. Nem csoda, hiszen egy komplex fogalomról beszélünk. Kiss Csaba és Nagy András kutatásában a társadalmi hatások vizsgálatához a településkomfort módszerét választották ki. Azt mondják, hogy az életminőséget többféle tényező határozza meg, egyrésztől fizikai, másrésztől mentálisak, tudatiak. Ezen tényezők kapcsán tudjuk meghatározni a települési komfort fogalmát. A települési komfort a településen élő lakosság fizikai kényelmét meghatározó szféráknak és a település határain belül szerveződő szolgáltatások mennyiségi és minőségi fokát írja le. A komfort véleményük szerint egyrészt a fizikai (objektív) kényelemérzetből, másrészt az abból eredő (szubjektív) közérzetből áll. Egy település komfortszintjét a fizikai infrastruktúrák és a településen elérhető szolgáltatások színvonala határozza meg. A településkomfort legfontosabb területei szerintük a lakáskörülmény, az épített és természeti környezet, a település belső elérhetőségi viszonyai és a közszolgáltatások megléte, valamint elérhetősége (Kiss–Nagy, 2005). Jelen munkánkban mi is ezen a meghatározáson indulunk el.

2020-ban egy tanulmány jelent meg, mely a guangzhoui állami lakóközösségek emberi települési környezetére összpontosít, és egy értékelési rendszert hoz létre, amely az épített környezetekkel és a lakókörnyezetekkel való elégedettségi kritériumokat tartalmazza. Bár a cikk nem említi konkrétan a településkomfort fogalmát, viszont a települési környezet minőségét vizsgálja, ami szoros kapcsolatban áll a településkomforttal. Két részre osztották a települési környezet minőségének felmérését: objektív (épített lakókörnyezet) és szubjektív (lakossági elégedettség) szempontok szerint. Az objektív tényezőket négy szempont szerint mérték fel: lakókörnyezet, tömegközlekedés, közösségi létesítmények és azok elhelyezkedése. A szubjektív tényezőknél a tanulmány leírja, hogy jelenleg nincs olyan univerzális szabvány, mely alapján meg lehetne határozni a települési környezetet. Ezért ők a Sciences of Human Settlements által létrehozott határozat alapján hozták létre saját szempontjaikat. Három csoportra osztották azokat a szubjektív tényezőket, amelyek meghatározhatják egy település élhetőségét: belső környezet (lakóterületet, ház minőség, világítás, karbantartás), közösségi környezet és társadalmi kapcsolatok (Fan et al., 2020).

A települések élhetőségi szintjét vizsgálták Liaoning tartományban. A kutatásban különböző indexek alapján határozták meg a települések élhetőségi szintjét, mint például:

természeti rendszer, népesség, szociális rendszer, lakókörnyezeti és lakásrendszer, valamint támogatói rendszer (oktatás és egészségügyi szolgáltatások) (Shenzhen et al., 2014).

Egy másik cikk, amely az északnyugat-kínai településeken élő emberek elégedettségi szintjét tanulmányozta, összesen hat kategóriát határozott meg:

- lakáskörnyezet (házminőség, WC-higiénia, konyhai, fal- és vízminőség),
- környezet (zöld területek, levegőminőség, háztartásihulladék-kezelés, szennyvíztisztítás),
- fizikai infrastruktúra (útminőség, utcai világítás, villanyszolgáltatás, öntözőberendezések, kommunikációs lehetőségek, pihenési lehetőségek),
- közszolgálat (oktatás, egészségügy, közbiztonság, üzletek, munkalehetőség),
- kormányzás (községi tanács, szervezetek, szabályozások, fejlesztési tervek),
- kultúra (kulturális események, közösségi légkör, szomszédi viszonyok) (Pengyan, 2021). Itt azt láthatjuk, hogy a fizikai és a szociális infrastruktúrát több részre osztják fel.

Szintén egy kínai kutatás vizsgálta a Pekingtől periferiára eső vidéki területeket. A kutatási cikk a települések minőségét (quality of human settlement) befolyásoló elemi jellemzőket és tényezőket elemezte többváltozós statisztikai elemzés és strukturális egyenletmodell segítségével. A kérdőíves felmérésben a településen lévő szolgáltatásokat, a természeti és társadalmi tényezőket, valamint a lakosok elégedettségi szintjét mérték fel (Kan, 2014). Összességében elmondható, hogy az eddig vizsgált idegen nyelvű szakirodalomban a településkomfort (settlement comfort) konkrét fogalmával nem találkoztunk, inkább csak a különböző szinonimáit találtuk meg, mint például: a települési környezet minősége (quality of rural human settlements), a település élhetőségi szintje (livability of the human settlements), életminőség (quality of life), a lakókörnyezet minősége (quality of living environment).

Magyarországon Koltai Zoltán a Városok vonzereje országos és regionális léptékben című cikkében a települési vonzerőket vizsgálta. Összességében a fentiekhez hasonló kategóriákat vett alapul (infrastruktúra, szolgáltatások), azzal a különbséggel, hogy az etnikai összetételt, a korösszetételt és a természeti adottságokat is számításba vette (Koltai, 2015).

2002-ben ugyancsak Magyarországon a települési komfortot több mutató értéke alapján állították össze, amely az adott településen élő lakosok fizikai életminőségét, a lakáskörnyezet, a közszolgáltatások mennyiségi és minőségi fokozatát írta le, hasonlóan Kiss–Nagy kutatásához (Kolber, 2005).

Ha az ukrán szakirodalmat vizsgáljuk meg, akkor az angol szakirodalomhoz hasonlóan nem találkoztunk olyan kutatással, amely konkrétan a településkomforttal foglalkozott volna. Az ukrán szakirodalmakban a kutatási témánkhoz hasonló dolgokkal az életminőségi vizsgálatok részeként foglalkoztak. Az életminőség fogalma is sokrétű, főképp az orvosi és élettani szakirodalomban gyakran használt kifejezés (<https://polgariszemle.hu/archivum>). A lakosság „életminősége” fogalmának lényegét illetően még mindig nincs egyetértés a tudományos közösségben. A folyamatosan felmerülő és a jövőben felmerülő ellentmondások véleményünk szerint azzal függenek össze, hogy ez a fogalom különböző nézőpontokból definiálható, amelyek mindegyikének létjogosultsága van. Az életminőség mint rendszer magában foglalja a lakosság újratermelésének minőségét, az oktatás minőségét, a kultúra minőségét, a környezet minőségét (ökológiáját), a társadalom társadalmi, gazdasági és politikai szerveződésének minőségét. Ugyanakkor a legtöbb kutató úgy véli, hogy az egészség az életminőség szintetikus mutatója. Integrált mutatók az egészség mellett: a környezet minőségi szintje, az oktatás minősége és elérhetősége a lakosság számára, a lakosság minősége, a nem termelő szféra által nyújtott szolgáltatások minősége (Mokretsov, 2012).

Egy másik szakirodalom szerint az életminőség alatt minden olyan külső tényező (természetes, gazdasági, társadalmi stb.) összességét értik, amely befolyásolja az ember életét és magának az egyénnek a saját életével kapcsolatos szubjektív (belső) jellemzőit (Saviuk, 2009).

Láthatjuk, hogy a településkomfortot meghatározó tényezőkkel foglalkoznak az itt említett kutatások különféle formában.

A településkomfort meghatározó tényező az ember életében, még ha nem is így nevezték korábban. Ha visszatekintünk, a történelemben láthatjuk, hogy az ember igyekezett úgy megválasztani telephelyét, hogy az a lehető legoptimálisabb legyen számára. Fontos szempont volt a víz, az élelem könnyű elérhetősége és a táji adottságok megfelelő kihasználása. A mai társadalomban még nagyobb jelentőséggel bír a lakókörnyezet sajátossága. Mivel nemcsak hogy Földünk népessége növekedett, hanem igényeink is magasabb szinten vannak. Különböző tényezők határozzák meg esetenként, hogyan választják meg az emberek a lakhelyüket. Ezek lehetnek szubjektív és objektív tényezők egyaránt. A modernizációnak köszönhetően a vidéki életet egyértelműen elmaradottnak tekintette a társadalom, viszont ez az elmúlt években egyre vonzóbb célpont a lakosság körében. A városok zsúfoltsága, a környezetszennyezés, a társadalmi elidegenedés gondjai miatt többen választják a vidéki életet (G. Fekete, 2013).

A világon lényeges kérdéssé vált a települések fejlesztése, komfortszintjének emelése. Ilyen fejlesztésekről számol be egy 2021-ben megjelent tanulmány, melynek címe: Satisfaction Evaluation of Rural Human Settlements in Northwest China: Method and Application. A tanulmány azt mutatja be, hogy az északnyugat-kínai falvakban élő lakosok mennyire elégedettek a településük környezetével. Továbbá beszámol arról is, hogy Kínában és Japánban különböző fejlesztéseket végeztek el az elmúlt években a település színvonalának emelése érdekében. Például 2018-ban a Központi Mezőgazdasági Hivatal (Central Agricultural Office) egy cselekvési tervet dolgozott ki a vidéki élet fejlesztésére, javítására. Kiemelt feladatai közé tartozott a háztartási szemét megfelelő kezelése, a WC korszerűsítése, a lakossági szennyvízelvezetés és faluvezetés kérdései (Wang et al., 2021). Kínában szintén egy másik kutatás készült, mely a Guangzhou állami lakóközösség elégedettségi szintjét vizsgálta meg. Eredményeikből kiderül, hogy nagyobb figyelmet kell fordítani a lakások hangszigetelésére és a közösségi szolgáltatásokra (Fan et al., 2020).

Európán belül is egyre nagyobb hangsúly fektetnek a települések komfortjának emelésére. Németország politikai intézkedéseket hajtott végre a települések infrastruktúrájának kiépítése érdekében, törvényt fogadott el és különböző terveket készített a környezetvédelem előmozdítására. Hatékony politikájának és a társadalmi erőfeszítéseknek köszönhetően sokat javultak a vidéki életkörülmények az országban (Wang et al., 2021).

Ha Magyarországot figyeljük meg, akkor elmondható, hogy elég kevés olyan kutatás jelent meg, amely konkrétan a településkomfortot venné górcső alá. A kutatások közül megemlíteném Kiss Csaba és Nagy András vizsgálatát (A társadalmi térszerkezet alakulása), melyet 2002-ben végeztek el Magyarországon. A kutatás fő vizsgálati területe a beregvidéki térség és az ott bekövetkezett 2001-es árvíz által okozott károk. A tanulmány arra a kérdésre keresett választ, hogy az árvíz sújtotta területeken végzett helyreállítások milyen hatással voltak a vidék különböző szegmenseire. A kutatás egy része konkrétan kitér a településkomfort vizsgálatára. Eredményeikből kiderült, hogy a lakosok 76%-a szerint az árvíz utáni helyreállítások növelték a lakosok életminőségét, és vonzóbbá tették a települési képet, viszont a munkahelyi lehetőségek száma nem nőtt (Kiss–Nagy, 2005).

Szűcs Antónia Gyöngyös kistérségben végzett komplex fejlettségi kutatása során érintette a kistérség településkomfort-vizsgálatát kérdőíves felméréssel. A kvantitatív módszer eredményeiből kiderült, hogy összefüggést talált a havi nettó jövedelem, az életkor és az elköltözési szándék között. Ez lényegében az alacsony jövedelem és a munkalehetőség hiányával volt összefüggésben (Szűcs, 2015).

Koltai Zoltán hasonló kutatást végzett a magyar lakosság körében, melyben azt vizsgálta, hogy milyen szempontok alapján választanak települést az adatközlők, és mit tekintenek települési vonzerőnek. A lakosok kiemelten fontos vonzerőnek tartották a következő tényezőket: „települési infrastruktúra állapota”, a „közlekedési adottságok”, a „foglalkoztatási körülmények”, a „helyben igénybe vehető egészségügyi szolgáltatások szélessége” és általában véve a „lakókörnyezet állapota”. A kutatás alapján elmondható, hogy Magyarország településkomfort-szintje heterogén képet mutat (Koltai, 2015).

Horeczki Réka és Póla Péter a centrum-periféria egymásra gyakorolt hatását és a sikeresség mutatóit vizsgálták Baranya megyében. Kutatásaikból kiderült, hogy a vidék sikeressége a természeti és kulturális erőforrások kihasználásától, a helyi társadalom, a helyi intézményrendszer (polgármester, képviselők) stabilitásától függ (Horeczki–Póla, 2022).

Bár az elmúlt 10–20 évben számos országban jelentős előrelépés történt a vidéki települések életminőségének növelése érdekében, viszont a fenti kutatások is azt igazolják, hogy van még mit fejlődni. A fejlődést csak úgy tudjuk kivitelezni, ha ismerjük a probléma konkrét forrását, és stratégiát dolgozunk ki rá.

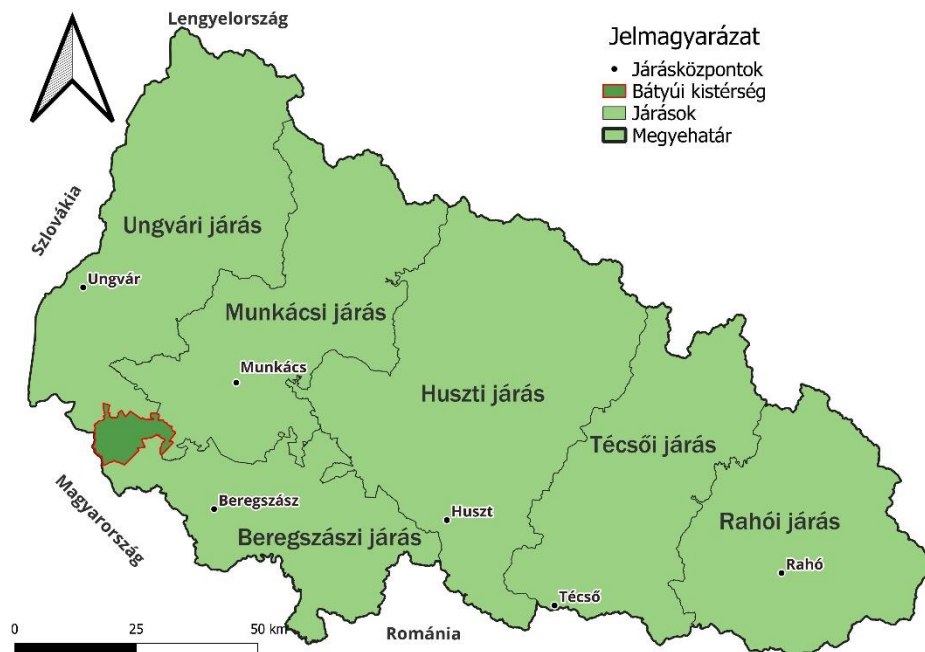
2. A BÁTÝÚI KISTÉRSÉG ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

Ukrajna függetlenségének kikiáltását követően 1991-től 2014-ig Kárpátalja közigazgatási felosztása lényegesen nem változott. 2014-ben a „Méltóság Forradalma” után azonban az új kormány elkötelezte magát a közigazgatási reformok végrehajtása mellett. A reform fő célja a decentralizáció volt, így a szovjet időszakból megmaradt államigazgatási rendszer modernizálása is. 2014 áprilisában a kormány elfogadta *A helyi önkormányzat és a hatóság területi szerveződése reformjának, koncepciójának tervét*, viszont ennek megvalósítása lassan kezdődött el és csak 2020-ra fejeződött be (Babak, 2019).

A kárpátaljai kistérségek első tervezetét 2015-ben dolgozták ki közösen a Kárpátaljai Megyei Tanács Várostervezési és Regionális Igazgatósága, a Kárpátaljai Városok Szövetsége és a Megyei Reformok Irodája. A kistérségek száma az évek alatt folyamatosan módosult. Először 51 kistérség kialakítását javasolták, majd 2019 júniusára számuk 50-re, augusztusára 54-re, szeptember 26-ra pedig 60-ra módosult. 2019 október 18-án a tervezetet sikerült benyújtani Ukrajna Miniszteri Kabinetének. Viszont ezt a kabinet nem fogadta el, hanem visszaküldte a tervezetet és azt javasolta, hogy a kistérségek számát csökkentsék 52-re a 60 helyett. Azonban ezeket a változtatásokat a megyei tanács tagjai nem szavazták meg.

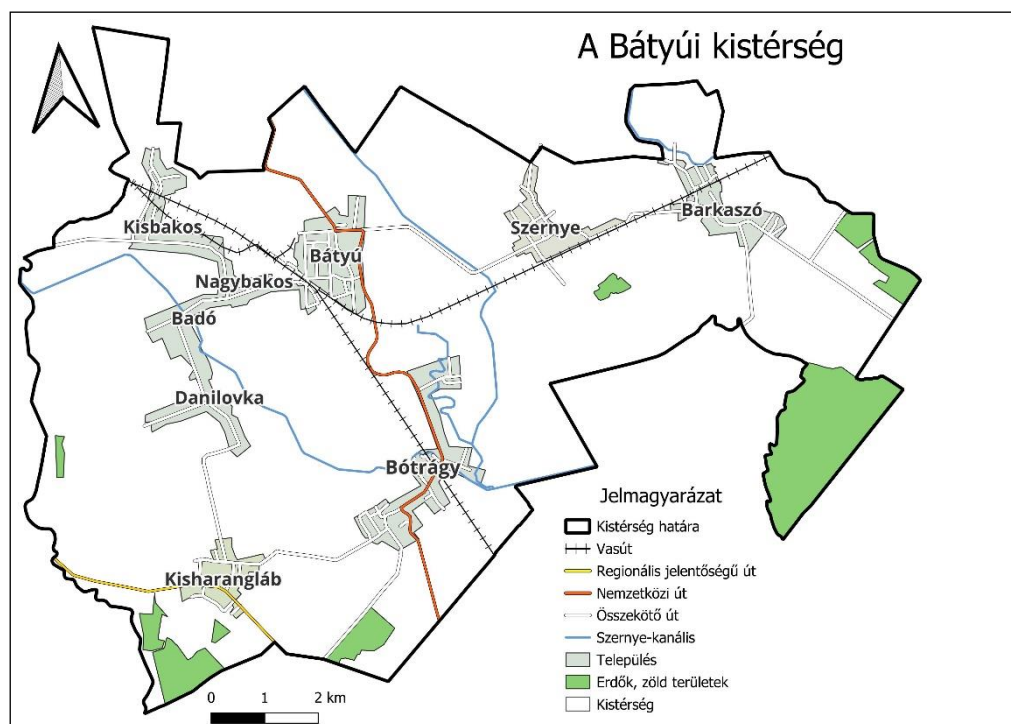
Végül 2020. május 13-án Ukrajna Miniszteri Kabinetének rendelete alapján 64 kistérség alakult meg, továbbá az Ukrajna Legfelsőbb Tanácsának július 17-i határozata alapján a régi 13 járásból 6 új járás jött létre (Ungvári, Munkácsi, Beregszászi, Técsői, Huszti, Rahói) (1. ábra) (Molnár D., 2021).

A Bányai kistérség Kárpátalja nyugati részén helyezkedik el a Beregszászi járásban (1. ábra). Területe: 118,6 km² (Tóth, 2020). A kistérség legészakibb települése Kisbakos, a legdélebbi és legnyugatibb települése Kisharangláb, a legkeletibb települése Barkaszó. A kistérség központjának a földrajzi koordinátái északi szélesség 48° 21' keleti hosszúság 22° 23' (Bányai református templom) (earth.google.com/web/, 2023). Lakossága a 2001-es népszámlálások alapján 12 762 fő (Molnár–Molnár D., 2005). Négy kistérséggel szomszédos: észak-nyugat felől a Csapi, északról a Nagydobronyi, nyugatról a Gorondi, délről pedig a Mezőkaszonyi kistérséggel határos. Négy egyesült önkormányzatból, nyolc településből (Barkaszó, Szernye, Bótrágy, Kisharangláb, Kisbakos, Nagybakos, Badó, Danilovka) és egy nagyközségből (Bányai) áll. A kistérség rendelkezik egy ukrán-magyar határátkelővel (Kisharangláb–Lónya).

1. ábra. A Bányai kistérség elhelyezkedése Kárpátalján

A következő települések tartoznak hozzá: Bányú (nagyközség), Badó, Danilovka, Kisbakos, Bótrágy, Kisharangláb, Nagybakos, Barkaszó, Szernye (2. ábra). A decentralizációt követően a régi Munkácsi járás két települését Barkaszót és Szernyét a Beregszászi járáshoz, ezen belül pedig a Bányai kistérséghez csatolták. A többi település a régi adminisztrációs felosztás alapján is a Beregszászi járáshoz tartozott.

2. ábra. A Bányai kistérség térképe

3. ADATBÁZIS ÉS MÓDSZEREK

A Bátyúi kistérség településeinek komfortvizsgálatakor többféle kutatási módszert alkalmaztunk, hogy ezáltal is különböző forrásból kapjunk eredményeket. A kutatási módszereink a következők voltak: kérdőíves lekérdezés, prominenciavizsgálat mélyinterjú formájában, objektív tényezők vizsgálata, statisztikai adatok feldolgozása, továbbá térképi ábrázolás az QGIS-program segítségével.

3.1. A kérdőív

Az adatgyűjtés fő módszere a kérdőíves lekérdezés volt (1. sz. melléklet). A kérdőív összeállításánál alapul szolgáltak más hasonló magyarországi kutatások, amelyek valamilyen formában érintették saját kutatási témánkat (Koltai, 2015; Malaczkó, 2017; Lőrinc, 2019). A kérdőívet két részre lehet osztani:

1. Általános adatokat (nem, kor, iskolai végzettség) rögzítő kérdések.
2. A vizsgált témakörrel kapcsolatos kérdések (pl. *Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanának saját településének komfortosságán? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – kevésbé javítaná, 5 – nagymértékben javítaná.*).

3.2. A kérdőíves lekérdezés folyamata

A vizsgált terület kiválasztásánál igyekeztünk Kárpátalján belül olyan kistérség mellett dönteni, amely könnyen megközelíthető számunkra, és nem utolsósorban magyar többségű lakossággal rendelkezik. Így esett a választásunk a Beregszászi járáson belül a Bátyúi kistérségre, amelyhez 9 település tartozik: Bátyú, Barkaszó, Badó, Bótrágy, Szernye, Nagybakos, Kisbakos, Danilovka, Harangláb. Elemzéseinkben Nagybakos, Kisbakos, Badó és Danilovka településeket együtt fogjuk kezelni Bakosok gyűjtőnéven, amit a kis méretük, egymás melletti fekvésük, közös történelmük, hasonló népességi viszonyaik és az egy előljáróshoz (Nagybakoshoz) való tartozásuk indokol. A mintánkban szerepelt településeken részben ukrán nyelvű lakosság él, ebből kifolyólag a kérdőívet ukrán nyelvre is lefordítottuk.

A kérdőíves adatgyűjtés részben papíralapon, részben pedig online formában történt. Az online kérdőívet a Google Űrlap segítségével készítettük el. Az elkészült online kérdőív linkjét a Facebook közösségi oldalon osztottuk meg, hólabdamódszert alkalmazva. A személyes lekérdezésnél is a hólabdamódszert alkalmaztuk. A kérdőíveket igyekeztünk arányosan elosztani a falvak között, így egy településre 20 kérdőívet terveztünk kitöltetni. Viszont a tényleges adatgyűjtés során a kérdőívek száma egyes településenként változó volt, néhol több, néhol pedig kevesebb, mint 20. A mintába került válaszadók kor és nem szerinti eloszlásának reprezentativitását a khi-négyzet-próbával ellenőriztük. A minta nem bizonyult

reprezentatívnak, mivel a nevezett jellemzők eloszlása szignifikánsan eltért a teljes sokaságtól (1. táblázat), ennek ellenére eredményeink használhatók és tanulságosak.

A mintánkban a női adatközlők aránya felülreprezentált, főleg a 18–29, valamint a 30–49 éves korcsoportokban: Kisharanglábánál a 18–29 éveseknél (30,6), továbbá Szernyénél a 30–49 éves korcsoportnál (46,2). A bakosi települések válaszadói eloszlása közelítette meg leginkább a teljes népesség eloszlását.

1. táblázat

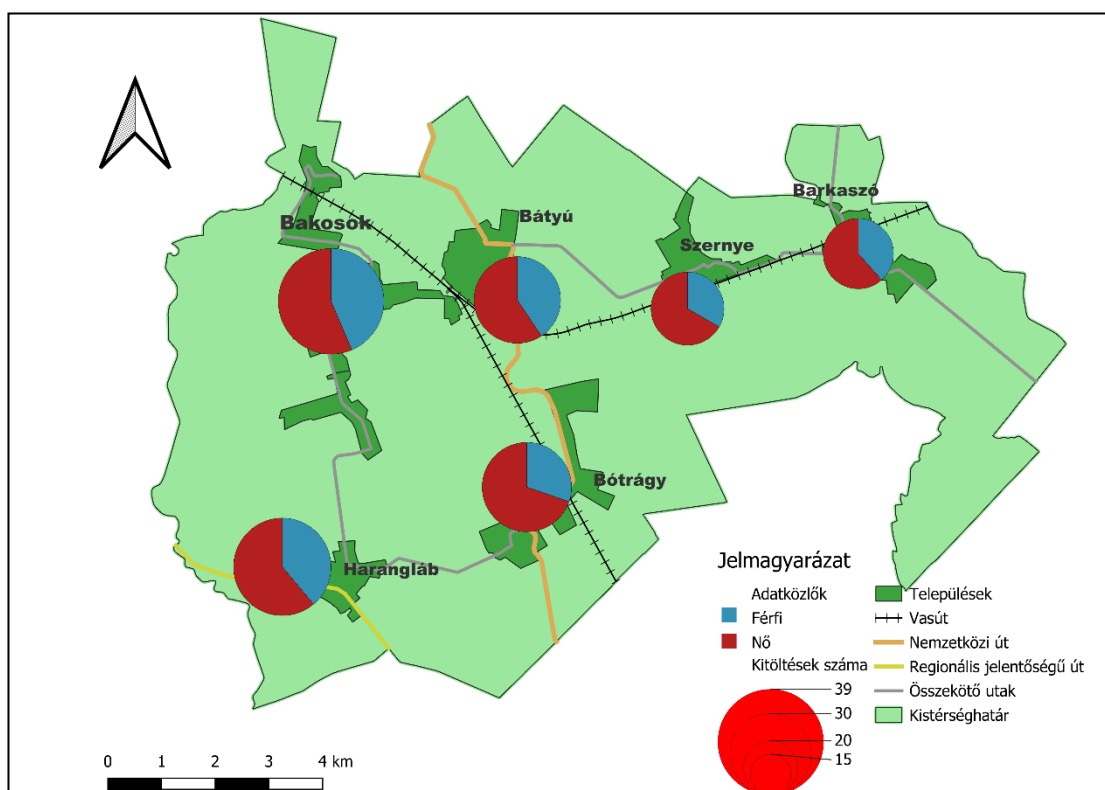
Az adatközlők településenkénti nemi és korcsoportos eloszlása a Beregszászi járás falusi népességére vonatkozó 2022. január 1-i adatokkal összevetésben, százalékban

(Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, 2022)

Települések	Férfi			Nő		
	18–29	30–49	50–70+	18–29	30–49	50–70+
Bátyú	9,4	21,9	9,4	18,8	25	15,6
Barkaszo	7,4	15	11,1	11,1	33,3	22,2
Bótrágy	9,1	12,1	9,1	18,2	36,4	15,2
Bakosok (Nagybakos, Kisbakos, Badó, Danilovka)	5,1	28,2	10,3	10,3	23,1	23,1
Kisharangláb	19,4	13,9	5,6	30,6	19,4	11,1
Szernye	11,5	23,1	3,8	7,7	46,2	7,7
A Beregszászi járás falusi népessége	10,2	19,9	17	9,9	20,2	22,8

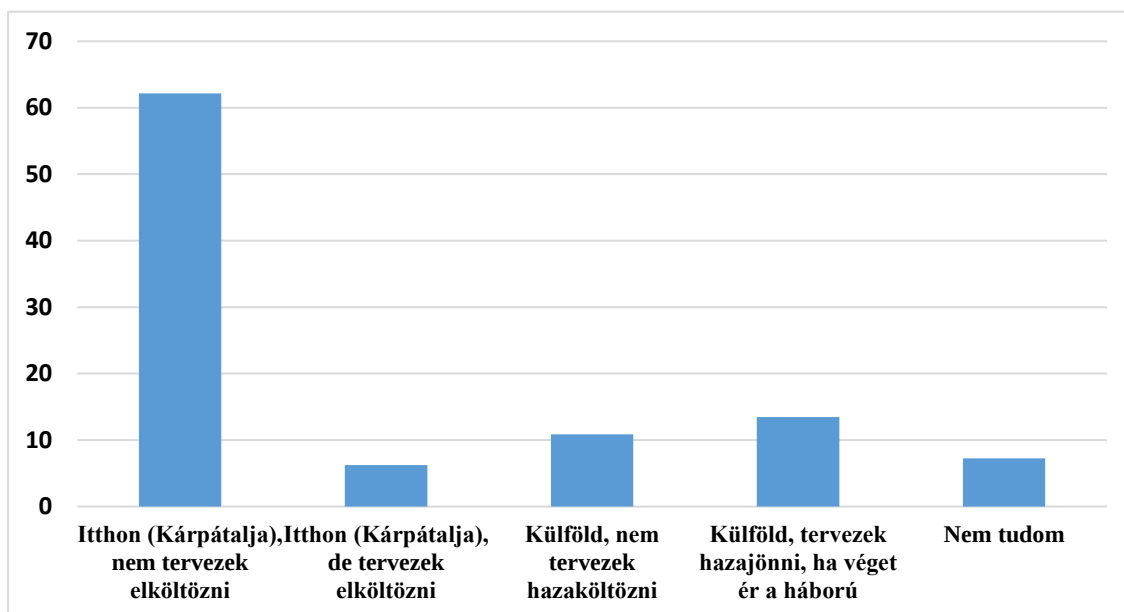
A terepi munka nehézségei közül megemlíthetjük az emberek nehéz elérhetőségét. Nehezen tudtuk felvenni a kapcsolatot ismeretlen emberekkel, az idősebb korosztálynál nem mindenki használja a közösségi oldalakat, stb. Továbbá az emberek zárkózottságát, ami főleg a férfi válaszadók esetében jelentett gondot (általános tapasztalat, hogy a nők nyitottabbak és kommunikatívabbak az adatközlések során). Az emberek zárkózottságát a háborús helyzet is fokozta.

Összesen 200 kérdőívet terveztünk kitölteni, és ebből 193-at sikerült ténylegesen megvalósítani. Ezt 73 (37%) férfi és 120 (62%) nő töltötte ki. A legtöbb adatközlőt Bakosokban (39 db) értünk el, majd ezt követte Kisharangláb (36 db) és Bátýú (32 db) (3. ábra).

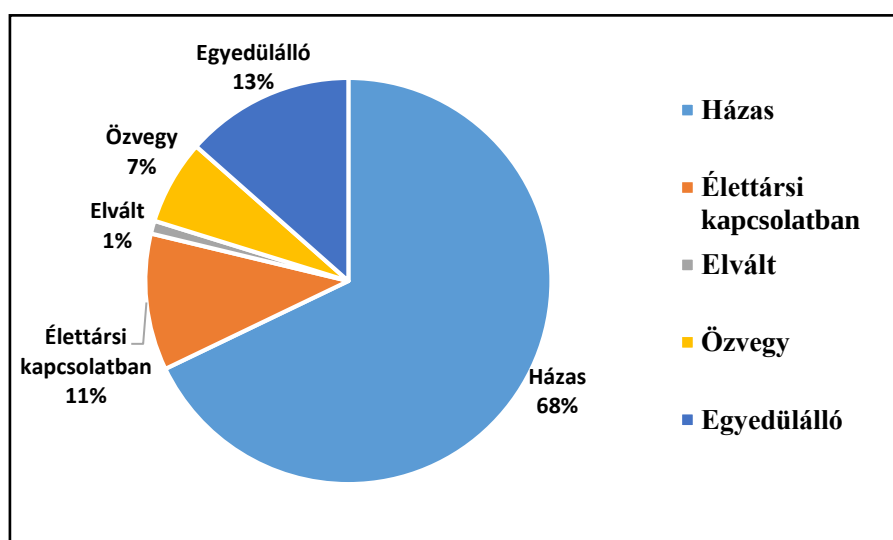
3. ábra. Az adatközlők eloszlása településenként

A kérdőívünkben rákérdeztünk az adatközlők jelenlegi tartózkodási helyére, illetve arra, hogy mik a jövőbeli terveik tartózkodási helyüket illetően (4. ábra). Az adatközlők 62,2%-a Kárpátalján él, és nem tervez elköltözni a közeljövőben. Ezt követte 13,5%, akik jelenleg külföldön tartózkodnak, viszont terveznek hazaköltözni a háború végeztével. A megkérdezettek között 10,9% volt, akik külföldön tartózkodnak, és nem is terveznek hazaköltözni, továbbá 6,2%-uk, akik bár Kárpátalján vannak, de tervezik az elköltözést. A válaszlehetőségek között felsoroltunk a „nem tudom” válaszlehetőséget is, és ezt 7,3% jelölte (ezt valószínűleg a jelenlegi háborús helyzet miatt jelölték, mivel nem szerettek volna erről nyilatkozni) az adatközlők közül. A mintánkban túlnyomórészt olyan személyek adtak választ, akik jelenleg is az adott településen élnek, tehát megfelelő rálátásuk van a településük helyzetére. Továbbá akik külföldön vannak, ők is életük nagy részét a településükön élték, így szintén jól ismerik településük erősségét és gyengeségét egyaránt.

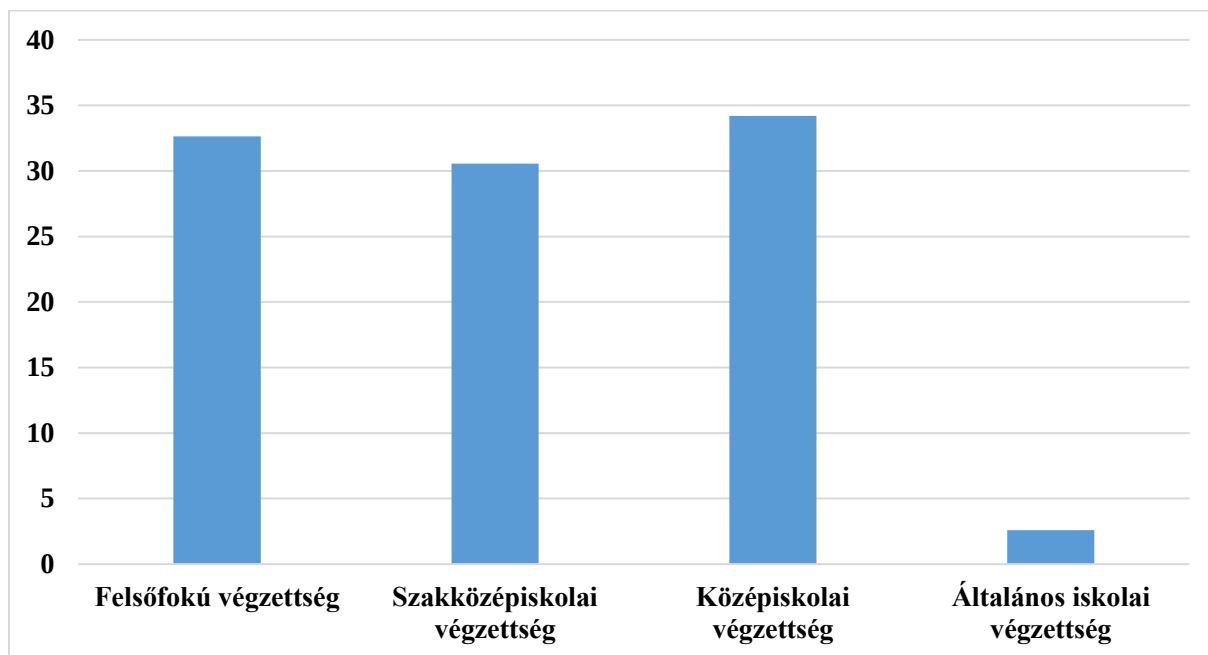
4. ábra. A Jelölje meg jelenlegi tartózkodási helyét, illetve hogy a jövőre nézve milyen tervei vannak tartózkodási helyét illetően kérdésre adott válaszok (%)

Az általános adatokat rögzítő kérdéseknél rákérdeztünk az adatközlők családi állapotára. Az 5. ábrán a 9 település családi állapot szerinti eloszlása látható. Legnagyobb arányban a házasok, majd az egyedülállók és az élettársi kapcsolatban lévő személyek voltak. Kis százalékban, de jelen voltak az özvegyek és az elváltak is. Látható, hogy a mintánkban vegyesen oszlanak meg a családi állapotok, ez azért jó, mivel többféle adatközlő véleménye jelenik meg eredményeinkben.

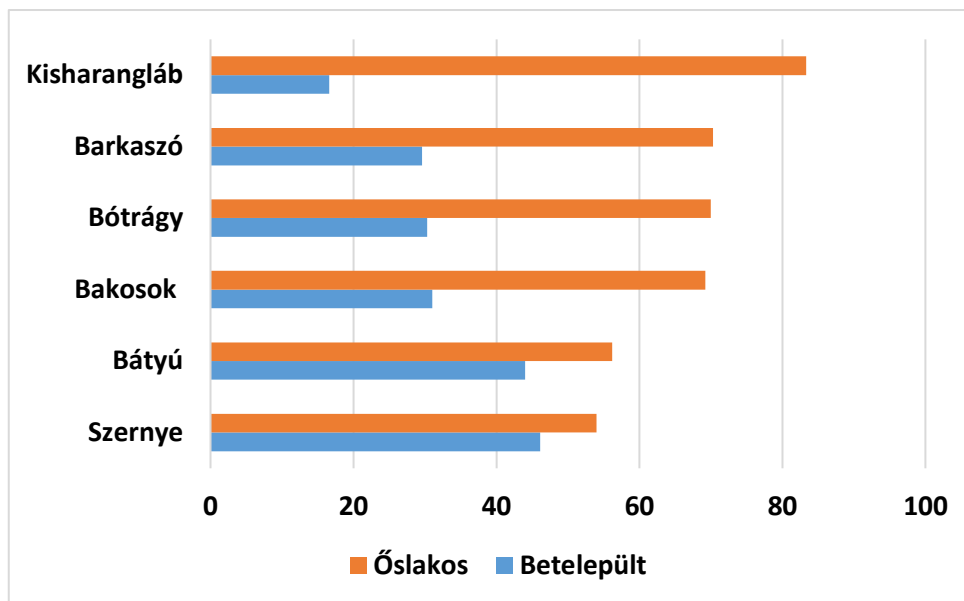
5. ábra. Az adatközlők eloszlása családi állapot szerint (%)

A családi állapot mellett az iskolai végzettségre is rákérdeztünk. A mintánknál minimális eltérés mutatkozott a középfokú (34,2%), a felsőfokú (32,6%) és a szakközépiskolai (30,6%) végzettséggel rendelkezők között. A legkevesebb arányban az általános végzettségűek voltak jelen, 2,6%-kal (6. ábra). A képzettebb válaszadók magas aránya az általános iskolai végzettségűekhez képest azzal magyarázható, hogy számunkra elérhetőbbek voltak, továbbá könnyebben használják az elektronikus eszközöket, mivel nagyrészt online formában zajlott a lekérdezés.

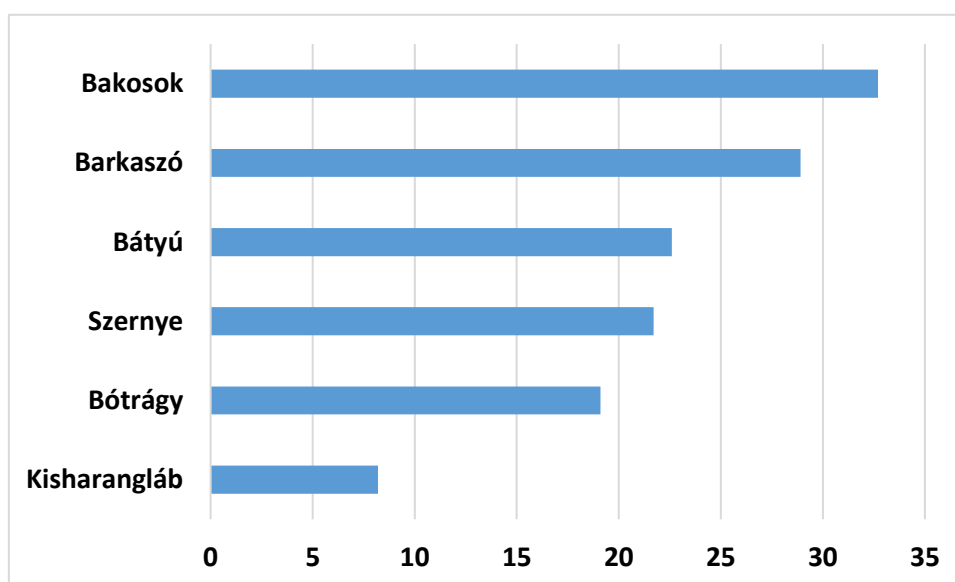
6. ábra. Az adatközlők eloszlása iskolai végzettség szerint (%)

A vizsgált témánk szempontjából különösen fontos, hogy mennyi ideje élt a településen a megkérdezett adatközlő. Ebből kifolyólag kérdőívünkben megkérdeztük az adatközlőktől, hogy őslakosok-e, vagy betelepültek, az utóbbiak mióta élnek a saját településükön, továbbá hogyan váltak a település lakosaivá. A válaszadók 68%-a volt őslakos, és 32%-a betelepült. A legtöbb őslakos Kisharanglábbon (83,3%), Barkaszón (70,0%), Bótrágyon (70,3%) és a bakosi (69,2%) településeken volt (7. ábra).

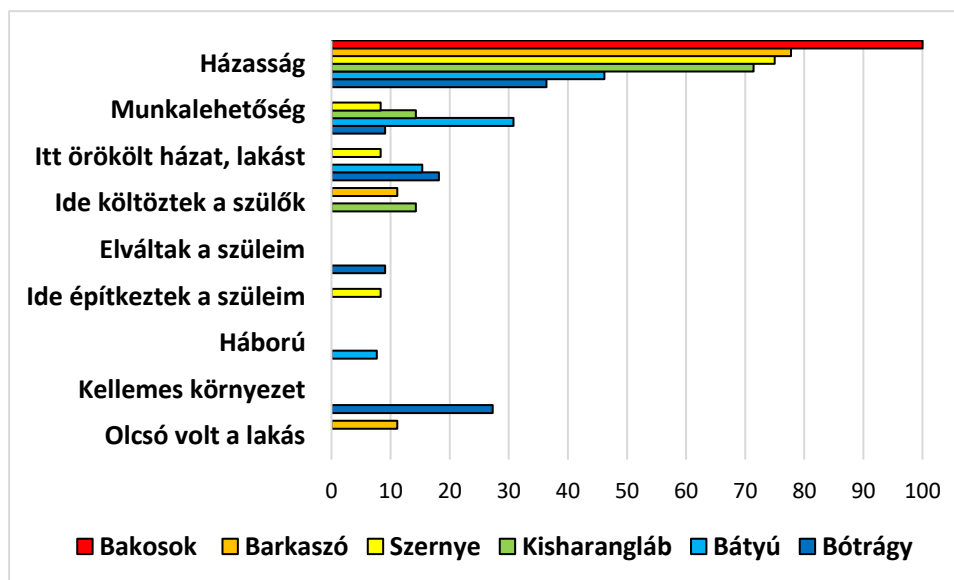
7. ábra. Az őslakosok és betelepültek aránya a települési adatközlők között (%)

A legtöbb betelepült Szernyén (46%) és Bátyúban (44%) volt. Jól kivehető, hogy az adatközlők közül az őslakosok aránya magasabb a betelepültekével szemben, ami pozitívnak mondható kutatásunk szempontjából. Megvizsgáltuk, hogy átlagosan mennyi ideje élnek a jelenlegi településükön a betelepültek, ami 22,2 évnek adódott, tehát elég régóta ahhoz, hogy megalapozott véleményük legyen a lakóhelyükről (8. ábra). A betelepült adatközlők többsége legalább két évtizede él az adott településen, a leghosszabb ideje átlagosan a bakosiak és a barkaszóiak.

8. ábra. A betelepült adatközlők eloszlása a településen töltött idő szerint, átlagosan

A betelepült adatközlőktől megkérdeztük azt is, hogy mi volt a betelepedésük oka (9. ábra). Többségük házasság eredményeként érkezett a településre. Ezt követte nagyságrendileg a *munkalehetőség*, itt *örökölt házat, lakást* és a *kellemes környezet*, igaz, ez utóbbi mindössze Bótrágnál fordult elő.

9. ábra. A *Ha nem itt született, kérem, adja meg az ideköltözése fő okát* kérdésre adott válaszok (%)

A településkomfort szempontjából fontos lenne, hogy olyan tényezők is nagyobb szerepet kapjanak, mint a kellemes környezet, a munkalehetőség, illetve a lakáselérhetőség.

3.3. Prominenciavizsgálat

A második kutatási módszerünk a prominenciavizsgálat volt mélyinterjú formájában. A mélyinterjú folyamán olyan személyeket igyekeztünk elérni, akiknek rálátásuk van az adott településre, illetve kistérségre. A kérdések összeállításánál arra törekedtünk, hogy a településkomforttal kapcsolatos főbb témaköröket érintsük. Az interjú félig strukturált, feltáró jellegű volt. A mélyinterjúkkal az volt a célunk, hogy jobban megértsük a mögöttes okokat egyes problémát, helyzetet illetően.

A mélyinterjú kérdései a következő témaköröket érintették (3. sz. melléklet):

- általános információk (bemutatkozás, beosztás, feladatkörök)
- vizsgált témával kapcsolatos kérdések (település szolgáltatásai, gazdaság, felmerülő problémák stb.)
- a település lehetőségeit feltáró kérdések (természeti adottságok, komfortfokozat fejlesztése)

- az országban történő folyamatok hatásaira vonatkozó kérdések (háború, decentralizáció, migráció).

A mélyinterjúalanyoknál egy személyt kivéve ugyanezeket a kérdéseket tettük fel. A kistérség vezetőjének és egyben a bátyúi polgármesternek a mélyinterjúban szereplő 5. kérdést táblázat formájában készítettük el (2. sz. melléklet). A kivételt azt indokolta, hogy az interjúalanyunk a kistérség vezetőjeként nagyobb rálátással rendelkezik a kistérségben található települések helyzetére a többi interjúalanyunkkal szemben. Értékelnie kellett az egyes falvakban működő szolgáltatások minőségét egy 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1-es a legrosszabb minőséget, az 5-ös pedig a legjobb minőséget jelöli.

A kérdőívből összegyűjtött adatokat az SPSS statisztikai adatfeldolgozó program segítségével értékeltük ki. Az egyes lekérdezett csoportok válaszai közötti eltérések szignifikancia vizsgálatát az SPSS-programon belül a Kruskal–Wallis-próba által határoztuk meg. A Kruskal–Wallis-próba az egy nemparametrikus statisztikai eljárás. A próbának nem feltétele az adatok normális eloszlása. A teszt azt vizsgálja, hogy egyes minták származhatnak-e ugyanabból az eloszlásból. Nem paraméteres teszt, amely által megállapítható, hogy van-e statisztikailag szignifikáns különbség egy független változó két vagy több csoportja között. A próba nullhipotézise az, hogy az adathalmazok eloszlásában (a szórás értékét tekintve) nincs különbség (<https://statistics.laerd.com/spss-tutorials/kruskal-wallis-h-test-using-spss-statistics.php>, 2024).

A Kruskal–Wallis-próba képlete:

$$H = \frac{12}{n(n+1)} \sum \frac{R_i^2}{n_i} - 3(n+1)$$

Az R – az egyes minták rangsorainak összege, az n – az értékek teljes száma, az n_i – az egyes mintákban lévő számok (<http://www.eugeneoloughlin.com/2016/06/how-to-perform-kruskal-wallis-h-test-by.html>, 2024).

3.4. Objektív tényezők meghatározása

A kistérség településeinek komfortvizsgálata kapcsán fontosnak tartottuk, hogy a szubjektív vélemények mellett objektív tényezők segítségével is felmérjük a települések helyzetét. Ezért felkerestük a kistérség községi tanácsát, és informálódtunk az ott élők komfortérzetét potenciálisan befolyásoló tényezők (üzletek, szolgáltatások, iskolák stb. száma) települési eloszlásáról. A táblázatot kiegészítettük néhány olyan ponttal, mint például az aszfaltozott utak eloszlása településenként, a kistérség központjától való távolság, a

járasközponttól való távolság stb., amiket a Google Earth segítségével határoztunk meg. Összesen 18 objektív tényezőt gyűjtöttünk össze (terület, népesség házak száma, posta, iskola fokozata, családorvos, mentőállomás, rendelő, óvoda, sportpálya, üzletek száma, községháza, aszfaltozott utak, távolság a legközelebbi várostól, távolság a kistérség központjától, távolság a járasközponttól, buszjáratok és személyvonatjáratok száma), amelyek befolyásolhatják egy település vonzerejét, komfortosságát.

Az összegyűjtött adatokat egységes 1-től 5-ig terjedő skálára számoltuk át, az összevethetőségük érdekében, a következő képlet segítségével:

$$N = N_{min} + \frac{R - R_{min}}{R_{max} - R_{min}} (N_{max} - N_{min}) ,$$

ahol az N – az adott mutató települési értéke az egységesített skálán, az R – a települési mutató eredeti értéke, az R_{min} – az eredeti mutató legkisebb települési értéke, az R_{max} – az eredeti mutató legnagyobb települési értéke, az N_{min} – az egységesített skála legkisebb értéke (esetünkben 1), az N_{max} – az egységesített skála legnagyobb értéke (esetünkben 5).

4. EREDMÉNYEK

4.1. A települések összehasonlítása objektív szempontok alapján

A település komfortot a szubjektív szempontok mellett számos olyan tényező is meghatározza, amit az egyén nem vagy csak közvetetten tud befolyásolni. Ezek a tényezők lehetnek: természeti, infrastrukturális, állami vagy helyi önkormányzathoz tartozó, demográfiai, földrajzi. A települések helyzetét ezen összetevők is nagyban alakítják. A következőkben szeretnénk ismertetni néhány olyan mutatót, amely hatással lehet egy adott település komfortszintjére.

A kistérség a Beregszászi járáson belül periférikus helyet foglal el, távol esik a járás központtól. Ez legfőképpen a hivatalos ügyintézésekre, a vásárlásokra és a városban elérhető szolgáltatásokra lehet negatív hatással. A kistérség területén van egy kis határátkelőhely, ami potenciális lehetőségévé válhat a települések fejlesztésének.

A települések közül Bátyú, Barkaszó, Szernye és Bótrágy nagyobb lélekszámúak, addig Badó, Danilovka, Kisbakos, Kisharangláb és Nagybakos települések jóval kisebb népességszámmal rendelkeznek (2. táblázat). Ezek a zsákfalvak távol esnek a főbb útvonalaktól, ezért elég nagy kihívásokkal kell megküzdeniük fejlődésük érdekében.

2. táblázat A települések objektív mutatói

Település	Népesség/fő	Terület/km ²	Házak száma	Üzletek száma/db	Aszfaltozott utak/km	Buszjáratok száma/nap	Személyvonatok/nap	Távolság a kistérség központjától (Bátyú)/km
Bátyú	3023	5	863	19	10,38	8	14	0
Barkaszó	2236	3,42	399	9	6,01	0	8	9,1
Szernye	1979	3,21	478	8	6,77	0	8	5,8
Kisharangláb	797	1,21	221	4	4,5	2	0	8,5
Bótrágy	1846	2,52	494	5	9,07	2	6	5,6
Nagybakos	854	1,06	248	3	4,14	2	7	1,9
Kisbakos	988	2,87	168	5	4,42	2	7	4,9
Badó	546	1,47	146	1	1,81	2	0	3
Danilovka	493	1,57	133	2	2,87	2	0	4,5

A táblázat adataiból kiderül, hogy a nagyobb népességgel és területtel rendelkező településeken több üzlet és ház van. A tömegközlekedés változó a falvakban, míg Kisbakosban (kis falu) többféle közlekedési forma is megtalálható addig Barkaszón (nagy falu) csak egyféle működik.

Nem mellesleg azokban a falvakban, ahol egyféle közlekedési forma működik, azok esnek a legtávolabb a kistérség központjától.

A települések mérete hatással lehet, a közlekedésre, gazdaságra, közösségi kapcsolatokra. A kistérség települései átlagosan 3 km² területtel rendelkeznek, a legnagyobb területtel Bátyú, a legkisebbel Nagybakos rendelkezik.

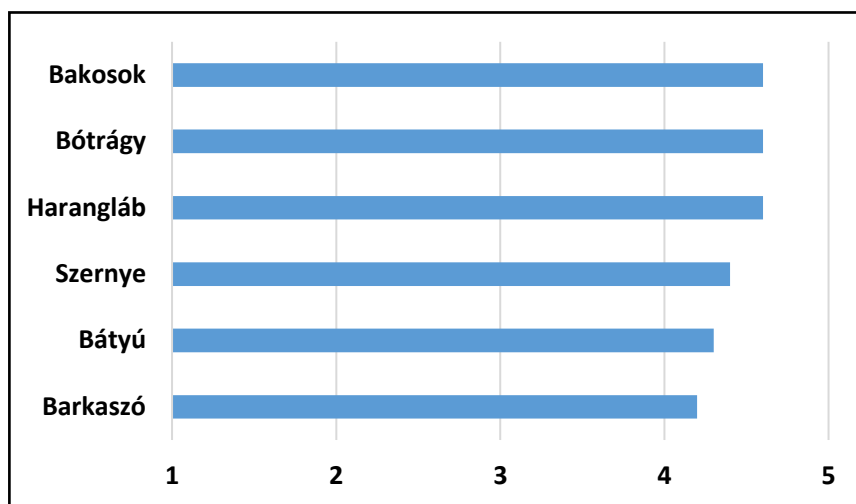
Az infrastruktúra fő elemei az utak és azok minősége. A falvakban az aszfaltozott utak hossza többnyire arányos a méretükkel, viszont ezek minősége jelentősen elmarad az elvárható szinttől.

Bátyú egyértelműen a legfejlettebb település a többihez képest, mivel itt a legnagyobb a lakosság, a házak, az üzletek, az aszfaltozott utak hossza és a legfejlettebb a közlekedési infrastruktúra. A kisebb települések, mint Badó és Danilovka, kevésbé fejlettek, kevesebb infrastruktúrával és közlekedési lehetőséggel rendelkeznek, ami az alacsonyabb lakosságszámukkal is összefüggésben van. A települések között jelentős különbségek vannak mind a gazdasági fejlettség, mind a közlekedési infrastruktúra szempontjából.

Összességében a táblázatban szereplő települések közötti különbségek kiemelik a népesség, az infrastruktúra és a közlekedési lehetőségek közötti összefüggéseket. Az infrastrukturális fejlesztések, mint például az aszfaltozott utak minőségének, mennyiségének javítása és a közlekedési kapcsolatok bővítése javíthatják a mind a kisebb mind pedig a nagyobb települések helyzetét.

4.2. A kérdőíves adatgyűjtés eredményei

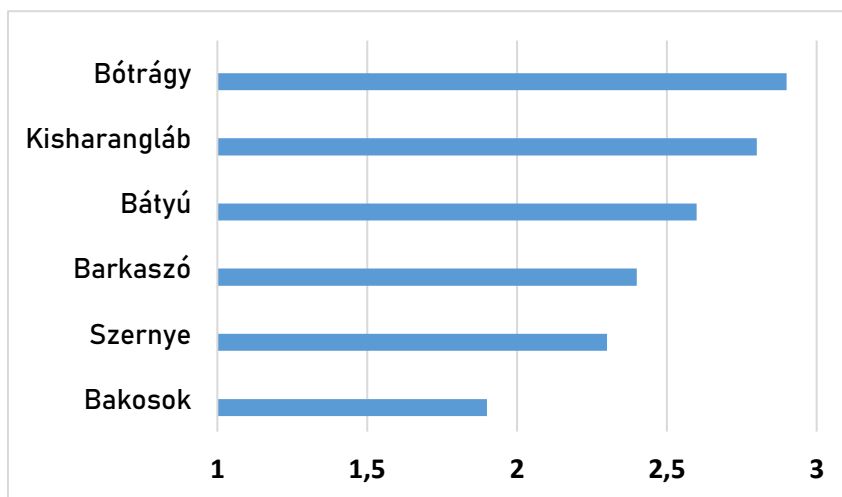
Fontos, hogy azt a helyet, ahol élünk, szeressük, mivel minél jobban szeretünk élni egy helyen, annál kevésbé vágyódunk máshova. Kérdéseink között szerepelt az, hogy mennyire szeretnek saját településükön élni a válaszadók. Ezt 1-től 5-ig terjedő skálán kellett meghatározniuk, ahol 1 – nem szeret itt élni, 5 – nagyon szeret a településén élni. A válaszadók átlagosan erre a kérdésre az 5-ös skálán 4,6-et adtak. A bótrágyi, bakosi és a haranglábi lakosok szeretnek a legjobban a településükön élni, mivel 4,6-re értékelték átlagosan ezt a kérdést. A legalacsonyabb értékelést (4,2) a barkaszói adatközlők adták (10. ábra).

10. ábra. Az *Ön szeret-e saját településén élni?* kérdésre adott válaszok átlagosan, ahol az 1 – nem szeret itt élni, az 5 – nagyon szeret a településén élni

A kérdőívünkben adott válaszok alapján elmondható, hogy a válaszadók nagyrészt szeretnek a településükön élni, viszont ez nem azt jelenti, hogy mindennel elégedettek.

Fontosnak véltük válaszadóinktól megkérdezni, hogy a jövőt illetően terveznek-e településükről elköltözni. Átlagosan 2,9-re értékelték, tehát közepes foglalkoztatja őket a saját településükről való elköltözés.

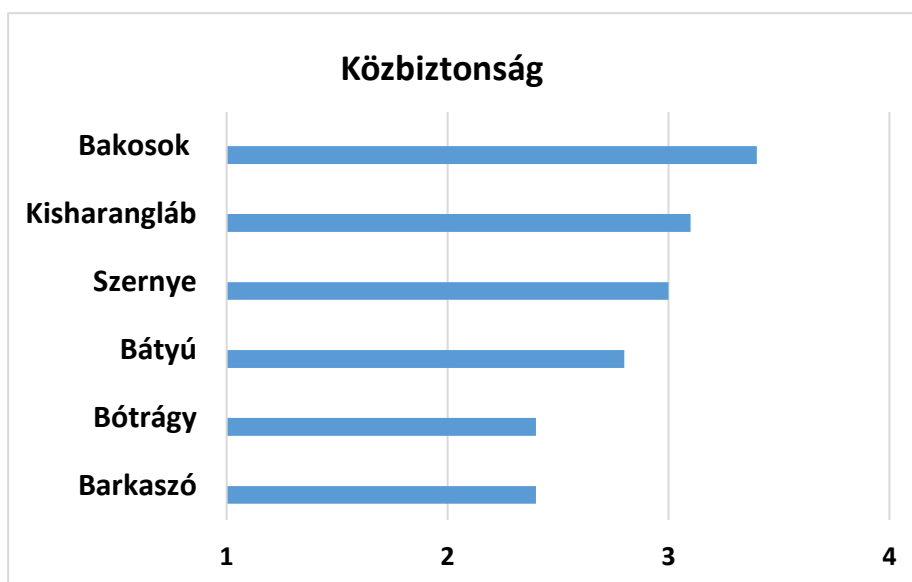

11. ábra. Az *Mennyire foglalkoztatja önt egy jövőbeli elköltözés terve a saját településéről?* kérdésre adott válaszok átlagértékei településenként

A legjobban a bótrágyi (2,9) és a haranglábi (2,8) lakosokat foglalkoztatja a településükről való elköltözés. Ellenben a bakosiakat és a szernyeieket foglalkoztatja legkevésbé az elköltözés (11. ábra). Ez összefügghet azzal is, hogy a két falu adatközlői szeretnek saját településükön élni.

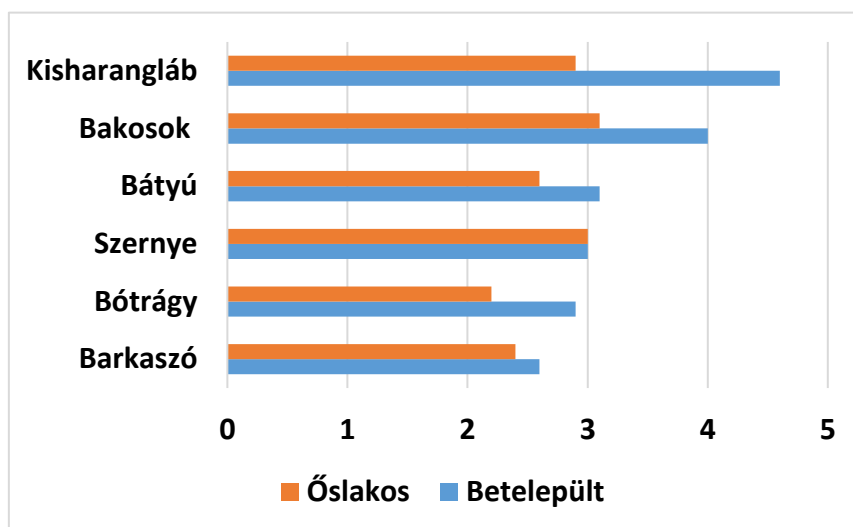
A településkomfort egyik legfontosabb tényezői a településen működő szolgáltatások és azok minősége. Kérdőívünkben felsoroltunk különféle szolgáltatásokat, melyeket az adatközlőknek értékelniük kellett 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 nagyon elégedetlent, az 5 pedig nagyon elégedettnek jelentett.

Emberi szükségleteink egyik alapvető igénye a biztonság, így az fontos szerepet játszik mind a szubjektív, mind az objektív településkomfort alakulásában. Ezek kapcsán különösen nagy jelentősége van a közbiztonságnak. Amely településen fejlett a közbiztonság, ott többnyire jobb az életminőség is (Kocsis et al., 2021). Így tehát mi is rákérdeztünk a közbiztonság minőségére az adott településeken. A települések között szignifikáns eltérést figyelhettünk meg a kérdésre adott válaszokban. A lakosok átlagosan 2,9-re voltak megelégedve a közbiztonsággal. A legelégedettebbek a bakosi (3,4) és a haranglábi (3,1), a legelégedetlenebbek pedig a barkaszói és a bótrágyi (2,4) válaszadók voltak. A többi település értékei az átlag körül csoportosultak (12. ábra).

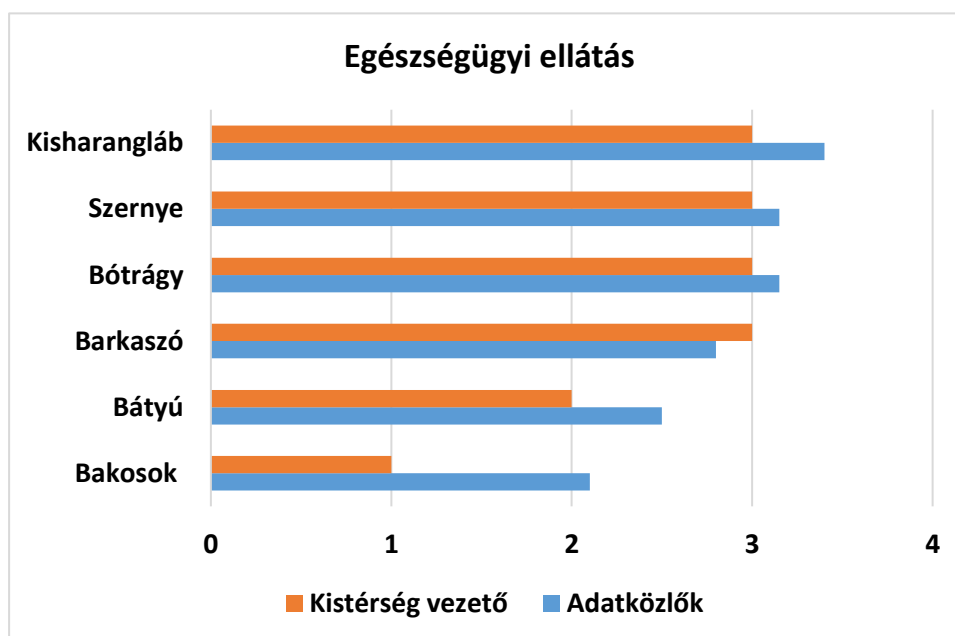
12. ábra. Az *Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (közbiztonság)?* kérdésre adott válaszok átlagértékei településenként

A vizsgált falvak mindegyikében érdemes lenne a közbiztonság minőségét emelni, különös tekintettel Barkaszóra és Bótrágyra. Eredményeinkből kiderült, hogy a közbiztonság, mint szolgáltatás értékelése szignifikánsan nem függ a nemtől, a kortól és a végzettségtől sem. Szignifikáns eltérést találtunk viszont a közbiztonságot illetően az őslakosok és betelepültek között. Érdekes volt számunkra, hogy a betelepültek (3,4 átlagosan) magasabb értéket adtak, mint az őslakosok (2,7 átlagosan) (13. ábra). A legnagyobb különbséget a haranglábi, bakosi és bótrágyi válaszadóknál figyelhettünk meg.

13. ábra. Az Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (közbiztonság)? kérdésre adott válaszok átlagértékei őslakosok és betelepültek szerinti bontásban

Az ember másik alapvető szüksége az egészség. Egy település szempontjából szintén elengedhetetlen feltétel, hogy gyors és hatékony legyen az egészségügyi ellátás. Kutatásunk során az adatközlőket és a kistérség vezetőjét is megkértük, értékelje/értékeljék a települések egészségügyi ellátását.

14. ábra. Az Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (egészségügyi ellátás)? kérdésre adott válaszok átlagértékei

Szignifikáns eltérést találtunk a válaszadók és a kistérségvezető véleménye között. Az adatközlők átlagosan magasabbra értékelték az egészségügyi ellátást (2,9), mint a kistérség vezetője (2,5). A kistérség vezetőjének véleménye szerint négy településen – Kisharangláb, Szernye, Bótrágy, Barkaszó – a kistérség vezetője és az adatközlők véleménye közötti különbség nem volt szignifikáns.

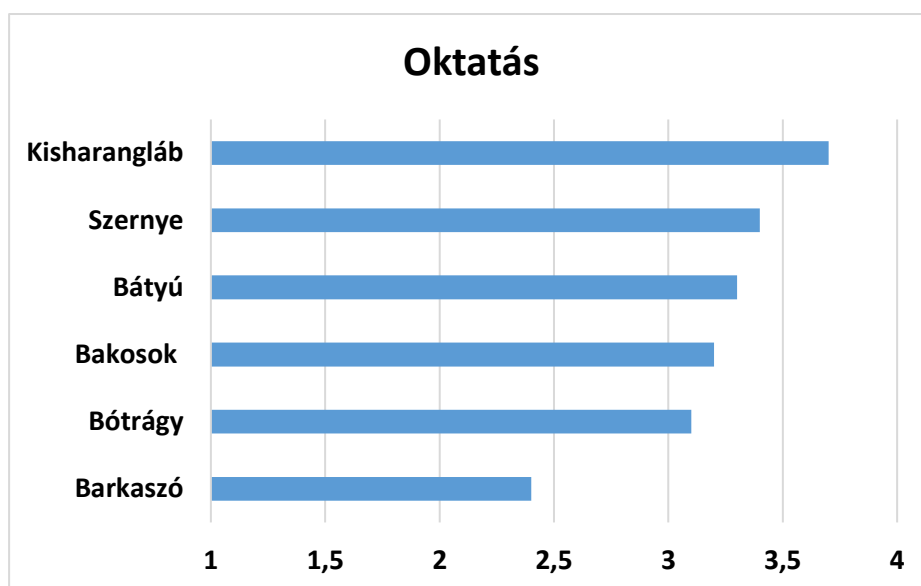
Szernyén, Bótrágyon és Barkaszón – az 5-ös skálán 3-as szintű az egészségügyi ellátás. Az adatközlők ezeken a településeken nem sokkal, de valamivel magasabbra értékelték a szolgáltatást. A legkisebb értékelést Bátyú és a bakosi települések kapták. Összességében a két (adatközlők, kistérségvezető) értékelés hasonlóknak mondható (14. ábra).

A települések adatközlőinek válaszait vizsgálva szignifikáns különbséget figyelhettünk meg. A legelégedettebbek a kisharanglábi (3,4), a szernyei (3,2) és a bótrágyi (3,2) lakosok voltak. A legkevesebb értékelést a bakosi (2,1) települések lakosai adták. A többi település az átlag körül csoportosult (14. ábra).

Bár a haranglábi adatközlők véleményét kicsit árnyalta az, hogy interjúalanyunk elmondta: nincs családorvos a faluban. A barkaszói adatközlők és a kistérség vezetője is átlagosan 3-ra értékelték a település egészségügyi szolgáltatását. Mélyinterjúalanyunk is megerősítette, hogy Barkaszón jól működő orvosi, gyermekorvosi és már fogorvosi rendelő is üzemel. 2020-ban sikerült felújítani az épületet. A felújítás kiterjedt a nyílászárók cseréjére, a padlószerkezetre, a fűtésrendszer, a külső homlokzat szigetelésére és az elektromos hálózat felújítására is. A munkálatok végösszege 1 568 914 forint volt (<https://karpataljalap.net/2020/10/13/kmkszkozremukodesevel-felujitottak-barkaszoieszernyei-rendeloket>, 2024). A felújítás támogatóiról a következőt nyilatkozta: „A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség közreműködésével és a magyar kormány támogatásával jött létre a felújítás, amiért nagyon hálásak vagyunk.”

A nemi eloszlásban érdekes volt, hogy a nők szignifikánsan magasabbra (2,9) értékelték minden településen az egészségügyi szolgáltatást, mint a férfiak (2,5). Fontos lenne tehát, hogy minden településen, de főképp Bátyúban (mint a kistérség központjában) és a bakosi falvakban – Kisbakos, Nagybakos, Danilovka, Badó – magasabb szintre emelni az egészségügyi szolgáltatást.

Egy település életében igencsak lényeges szempont az oktatás. Nagyon fontos, hogy a településeken megfelelő szintű oktatás folyjon, mivel ez is hozzájárul az emberek komfortérzetéhez. Ha megfelelő minőségű oktatás biztosítva van, akkor a szülők nem kényszerülnek arra, hogy más településre vagy városba küldjék át a gyermekeiket. Az adatgyűjtés során rákérdeztünk az oktatásra, mennyire elégedettek ezzel a településen élő személyek.

15. ábra. Az Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (oktatás)?
kérdésre adott válaszok átlagértékei

Minden település válaszadói szignifikánsan elégedettebbek az oktatással, mint a barkaszói megkérdezettek. A legnagyobb értékelést kisharangláb lakosok adták (3,7), a legkisebbet pedig a barkaszóiak (15. ábra). Nemi, korcsoportok, illetve végzettség szerinti bontásban nem találtunk szignifikáns különbséget. A kistérség vezetője az 1-től 5-ig terjedő skálán minden településen az oktatást 2-re értékelte.

Ahogy az eredmények is mutatják, legnagyobb „fejlesztésre” az oktatás területén Barkaszón volna szükség. A településen megfigyelhető, hogy a szülők többsége már 5. osztálytól átíratja gyermekét a szomszéd, illetve más településekre tanulni. Ez érthető is, hisz a szülők egyre fontosabbnak tartják a gyerekek továbbtanulását, és nem szeretnék, hogy nagy hátránnyal induljanak a felsőbb osztályokban.

Interjúalanyunk nem tért ki az oktatás minőségére, viszont elmondta, hogy az iskolának az utóbbi időben sok nehézséggel – háborús helyzet, ennek következtében tanár- és diáklétszám-csökkenés – kellett szembenéznie. Azt is hozzátette, hogy más iskolákhoz képest nagyon szép környezetben tudnak tanulni a gyerekek, és a fűtés is többnyire jól működik. A falu lakosaként én is megerősíthetem, hogy maga az iskolai környezet nagyon tiszta és rendezett, továbbá működik étkezdé is benne. Tehát a fejlesztés nem a környezetre, inkább a minőségi oktatásra kellene, hogy irányuljon.

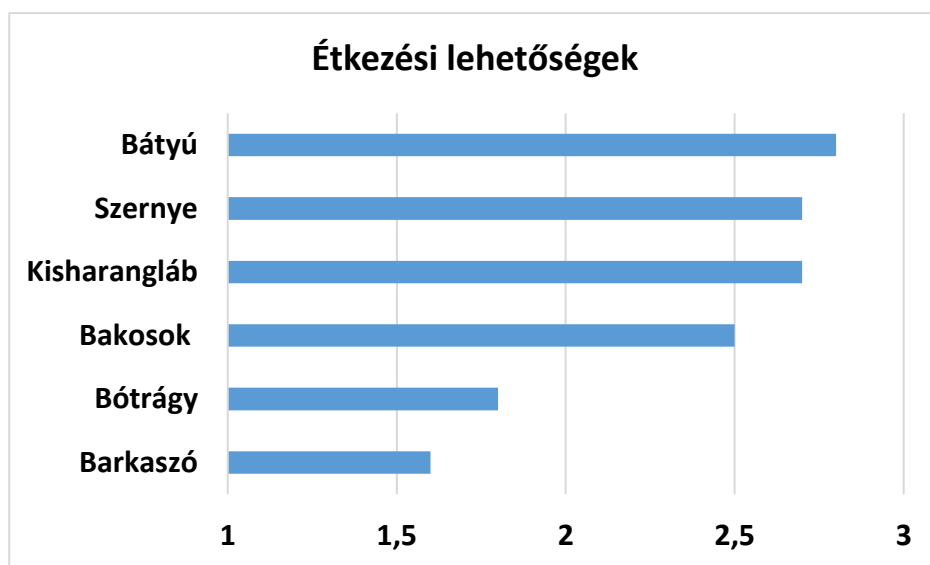
Az óvodai-bölcsődei szolgáltatás is a település alapszolgáltatásaihoz tartozik. Jelenleg minimum egy év óvodába járás szükséges ahhoz, hogy az iskolába járhasson a gyerek. Minden település rendelkezik óvodával, és az értékelések alapján közepesen elégedettek az adatközlők

ezzel a szolgáltatással. A települések között nemi eloszlásban, korosztályok szerinti eloszlásban és végzettség szerinti eloszlásban sem találtunk szignifikáns különbséget az óvodai-bölcsődei szolgáltatást vizsgálva. A településeknél a válaszadók többsége átlagosan 3,7-re volt megelégedve az óvodai szolgáltatással, míg a bányai adatközlők valamivel kevésbé, 3,2-re.

A barkaszi interjúalanyunk elmondta, hogy az óvodát sikerült felújítani és központi fűtéssel ellátni. Véleményét így fejezte ki erről a szolgáltatásról: „Az óvodai szolgáltatással teljes mértékben meg vagyok elégedve. Az oktatók és nevelők munkáját csakis dicsérni tudom, számos programot csinálnak a gyermekek számára, amit iskolai rendezvényeinken is bemutatnak.”

Bár az előzőekhez képest kevésbé fontosak az étkezési szolgáltatások az egyes településeken, de mégis szükségesnek mondható akár a turizmus szempontjából is. A településkomforthoz is szorosan kötődik a vendéglátás és a hozzá tartozó infrastruktúra. Mi is kíváncsiak voltunk, hogy állnak településeink étkezési lehetőségek terén. Mint kiderült, nagyon rosszul. A kistérség vezetője minden településnél 1-re értékelte az 5-ös skálán a vendéglátási lehetőségeket.

A települések válaszadói között szignifikáns eltéréseket figyeltünk meg. A legelégedettebb adatközlők Bányában (2,8), Haranglábban (2,7) és Szernyén (2,7) voltak (16. ábra). Ezeken a településeken kisebb vendéglátói vállalatok (pizzériák, éttermek) működnek. A legkisebb értékelést a barkaszi (1,6) és bótrágyi (1,8) válaszadók adták. Megvizsgáltuk ezt a kérdést nemi, korcsoportos, végzettség szerinti és öslakosok, illetve betelepültek szerinti bontásban, de nem találtunk szignifikáns különbséget.

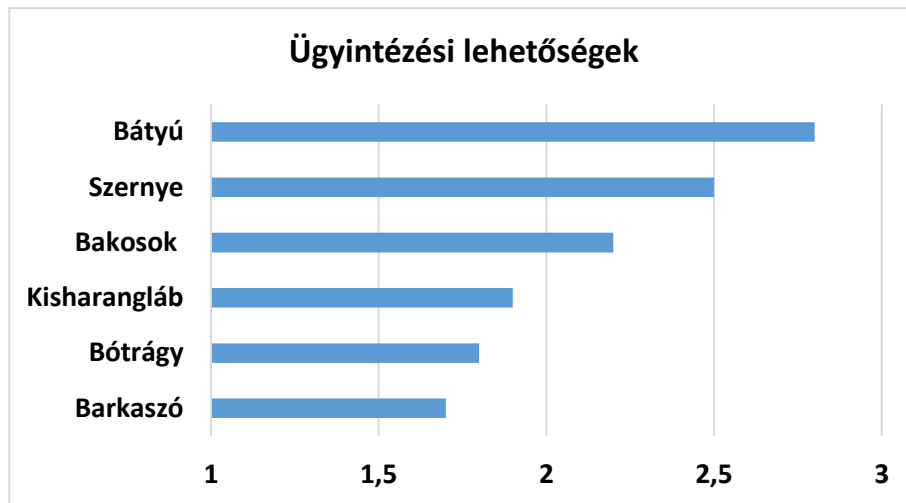
16. ábra. Az Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (étkezési lehetőségek)? kérdésre adott válaszok átlagértékei

Interjúalanyaink, a haranglábi és a barkaszói is, megerősítették a kérdőíveket kitöltők értékelését: mindkét település nagyon gyengén ellátott étkezési szolgáltatásokkal. Szükség lenne vendéglátó egységekre a településeken – nyilatkozták –, hogy születésnapokat, esküvőket, jeles eseményeket vagy más rendezvényeket a faluban is lehetőség legyen megrendezni.

Az embereknek szükséges időközönként kikapcsolódni, szórakozni. A közösség formálódásában is jelentős szerepet játszanak a szórakozási lehetőségek. A vizsgált településeink adatközlőit is megkérdeztük, mennyire elégedettek ezzel a szolgáltatással. Mint kiderült, a településeken alacsony szinten van ez a szolgáltatás is. Átlagosan 1,6-re értékelték a válaszadók a szórakozási lehetőségeket a településeiken. Szignifikáns különbséget a településenkénti bontásban találtunk. A kisharanglábi adatközlők 1,6-re, míg a bótrágyiak 1,2-re értékelték ezt a szolgáltatást. A legmagasabb értékelést Bátyú (1,9), majd Szernye (1,8) és Kisharangláb (1,6) kapta, a legalacsonyabbat pedig Bótrágy (1,2). Tehát a válaszadók szerint nagyon alacsony szinten vannak a szórakozási lehetőségek saját településükön.

A falvak jó működésében kiemelt szerepet kap az ügyintézési lehetőségek. Sajnos a települések között vannak olyan helységek, ahol nincs helyben községháza, és emiatt is nehezebb az okmányok rendezése. Az eddigi szolgáltatásokhoz hasonlóan ezzel sincsenek a válaszadók megelégedve. A települések válaszadóinak értékelései között szignifikáns különbséget figyeltünk meg. Ahogy az várható is volt, a legelégedettebbek ezzel a bátyúi adatközlők (2,8), ezt követi Szernye (2,5). Legkevésbé elégedettek a barkaszói válaszadók, akik mindössze 1,7-re értékelték ezt a szolgáltatást (17. ábra). A barkaszói válaszadók valószínűleg azért elégedetlenebbek, mert a település a szernyei községhez tartozik (így nem tudnak saját településükön ügyet intézni), valamint a településről nagyon nehéz a közlekedés a járásközponthoz.

A kistérség vezetője hasonlóan értékelte a településeken az ügyintézési szolgáltatását. Bátyúnak adta a legnagyobb értékelést (3,0), majd ezt követte Szernye (2) és Bótrágy (2). Véleménye szerint a leggyengébb az ügyintézési szolgáltatás Barkaszón, Haranglábban és a bakosi településeken.

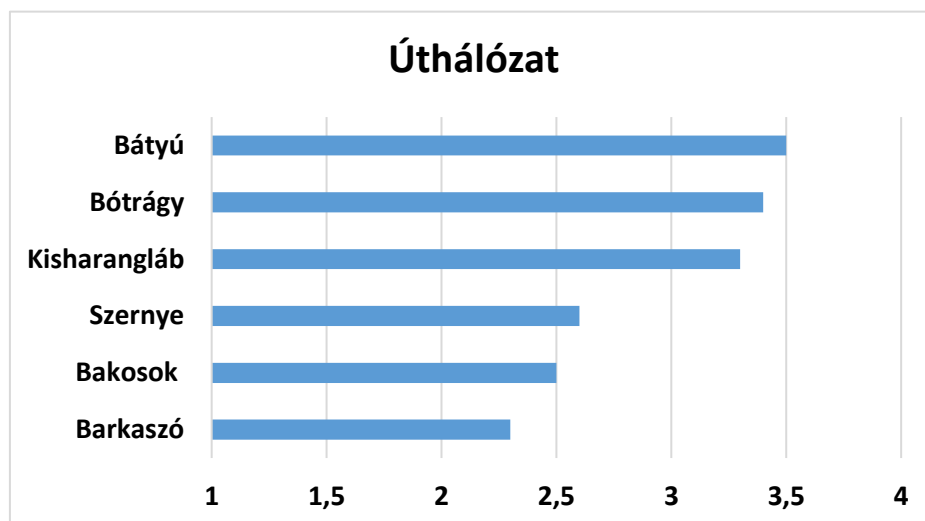
17. ábra. Az *Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (ügyintézési lehetőségek)?* kérdésre adott válaszok átlagértékei

A kérdőíves adatközlők értékelését a mélyinterjúalanyokkal folytatott beszélgetések is megerősítették Barkaszó és Harangláb kapcsán: a településeken helyben semmilyen ügyintézésre nincs lehetőség. A barkaszói lakosoknak minimum Szernyére kell átmenniük, hogy bármilyen ügyet tudjanak intézni – nyilatkozták az interjúalanyok. A kistérség vezetője elmondta, hogy ő is látja ennek a problémáját, és tervben van az ügyintézési lehetőségek bővítése. A barkaszói interjúalany azt is elmondta, hogy jelenleg Bátyúban is lehet személyi igazolványt és útlevelet készíteni, ami pozitívum, mivel eddig Kölcénybe kellett utazni. Viszont a közlekedés Bátyú és Barkaszó között szintén nincs hatékonyan megoldva.

A haranglábi interjúalanyunk elmondta, hogy nekik sincs lehetőségük ügyintézésre a településen, és 4 km-re van Bótrágy, a legközelebbi ilyen lehetőség. Viszont a falut Bótrággal összekötő út minősége (úttalansága) miatt kénytelenek Beregsom felé kerülni, így az út hossza már 15 kilométerre nő.

A települési infrastruktúra alapvető pillére a megfelelően kiépített úthálózat, hiszen egy település életében ez a legfontosabb infrastrukturális létesítmény. Ezen halad a kereskedelem, mentők, egyre több ember engedheti meg magának az autót, és nem mellesleg így közelíthetik meg más emberek (vállalkozók) a települést is. Az úthálózat minősége nagyban befolyásolhatja a település komfortfokozatát.

Az úthálózatra adott válaszokat vizsgálva szignifikáns eltérést figyeltünk meg a települések válaszadóinak véleménye között. A bátyúi (3,5), a kisharanglábi (3,3) és a bótrágyi (3,4) lakosok voltak a legjobban megelégedve az úthálózatukkal (18. ábra).

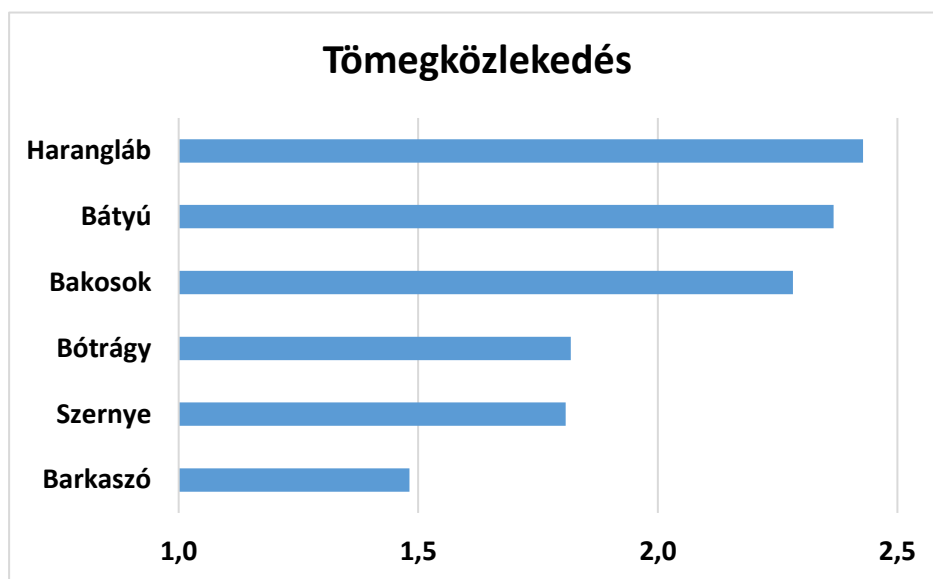
18. ábra. Az *Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (úthálózat)?* kérdésre adott válaszok átlagértékei

A legelégedetlenebbek a barkaszói (2,3) és a bakosi (2,5) adatközlők voltak. A kistérség vezetője a legmagasabb értékelést a bakosi (5,0) és a bótrágyi (4,0) településeknek adta, a legkisebbet pedig Barkaszónak (1,0).

A mélyinterjú során Barkaszó útviszonyait illetően elhangzott, hogy a bekötőutat több mint 20 éve nem sikerült megjavítani, de 2020-ban a faluközösség összefogott, és állami segítség nélkül gyűjtést szervezett, illetve elkezdték a munkálatokat (<https://life.karpat.in.ua/?p=27112&lang=hu>, 2024). Sajnos pénz hiányában csak pár métert sikerült megjavítani. Később, 2022-ben egy magánvállalkozó csináltatta meg a teljes, 2,5 km-es útszakaszt. Továbbá elmondta, hogy a faluban a főút kivételével „katasztrofális az utak minősége”. Rafajnaújfalu és Gút felől szinte lehetetlen a falut megközelíteni. A 2020-as decentralizációs törvény eredményeként a település a Beregszászi járáshoz tartozik, viszont az út minősége ellehetetleníti a közlekedést a járásközponthoz. A településről nincs egyenes vonatjárat Beregszászba, buszjárat pedig egyáltalán nincs.

A haranglábi adatközlőnk a következőket mondta az úthálózatról: „A település úthálózata viszonylag jó, ha nem tört volna ki a háború, szinte minden utat felújítottak volna.” A haranglábi adatközlők a többi településhez képest elégedettek voltak a település úthálózatával.

A következő szolgáltatás, amelyről megkérdeztük válaszadóinkat, az a tömegközlekedés volt. A tömegközlekedés bárhol lakunk, nagyon fontos része mindennapjainknak, hisz a falusi ember sűrűn használja, már ha van. Tömegközlekedési szinten is van hova fejlődni a válaszadók véleménye alapján. Az 5-ös skálán a 3-as szintet sem érte el egy település sem. Szignifikáns különbséget figyeltünk meg a települések válaszadói között. A haranglábi (2,4), a bátyúi (2,3) és a bakosi (2,3) települések adatközlői értékelték a legmagasabbra a tömegközlekedést (19. ábra).

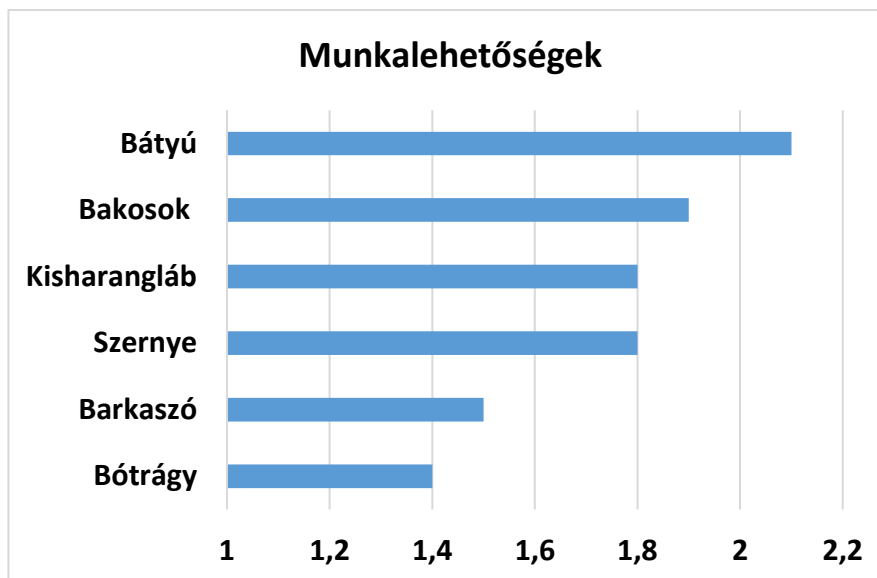

19. ábra. Az Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (tömegközlekedés)? kérdésre adott válaszok átlagértékei

A legalacsonyabbra a barkaszói (1,4) adatközlők értékelték a szolgáltatást. A kistérség vezetője Szernyén értékelte a legalacsonyabbra a tömegközlekedést, a többi településen pedig közepesre, az adatközlők és az előjáró értékelése között szignifikáns különbséget nem találtunk, viszont végzettség szerint igen. Az általános végzettségűek szignifikánsan magasabbra (3,6) értékelték a tömegközlekedést, mint a középfokú végzettségűek (1,9).

A barkaszói tömegközlekedést alacsony szintre értékelte interjúalanyunk: „Csak vonatközlekedés van, és abból is sok járatot töröltek” – mondta. A haranglábi adatközlő pedig elég pozitívan értékelte a településen működő tömegközlekedést.

A szolgáltatásoknál a településeken lévő munkalehetőségekre is rákérdeztünk. Ennél a válaszlehetőségnél is szignifikáns különbséget figyeltünk meg az adatközlők értékelései között (településenként). A bátyúi adatközlők értékelték a legmagasabbra (2,1) a munkalehetőségeket a többi településhez képest. Ezt követték a bakosi adatközlők, de ők is mindössze 1,9-re elégedtek (20. ábra).

20. ábra. Az Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (munkalehetőségek)? kérdésre adott válaszok átlagértékei

A legalacsonyabb értéket átlagosan a bótrágyi (1,4) adatközlők adták a munkalehetőségekre.

Az őslakos-betelepült bontásban is szignifikáns különbséget találtunk. Az őslakosok szignifikánsan alacsonyabbra (1,6) értékelték a munkalehetőségeket a betelepültekkel ellentétben (2,0).

Nem találtunk szignifikáns különbséget a települések adatközlőinek válaszai között az üzlethálózatnál, az internethálózatnál és a gázszolgáltatásnál sem. Az üzlethálózatot átlagosan 2,6-re értékelték. A legmagasabb értékelést a bátyúi, barkaszói (2,9) és szernyei (2,8) lakosok adták. A bakosi és bótrágyi lakosok értékelték a legalacsonyabbra, 2,3-re. A barkaszói prominens személy az üzlethálózattal kifejezetten elégedett volt. A bátyúi községháza adataiból jó látható, hogy Bátyú után Barkaszó rendelkezik a legtöbb üzlettel. A mélyinterjú során elhangzott, hogy nincs szükség újabb üzletekre, mivel a falu lakossága is csökkent, így bőven elég az, ami jelenleg a település rendelkezésére áll. A haranglábi prominens személy a következőket nyilatkozta az üzlethálózatról: „A településen 2 bolt működik, ami lehetne fejlettebb, sokszor csak az alapvető dolgokat lehet beszerezni.”

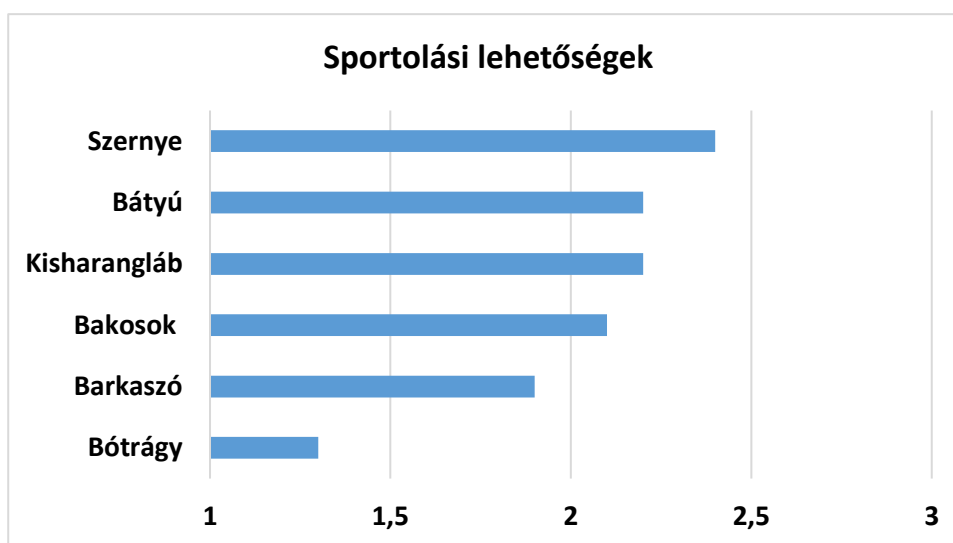
Az internet- és gázszolgáltatással sokkal elégedettebbek a lakosok. Az internetszolgáltatást 3,2-re értékelték átlagosan. Itt a szernyei, barkaszói és a haranglábi válaszadók voltak a legelégedettebbek, mindannyian 3,3-re értékelték. A bátyúi és a bakosi adatközlők adták a legkisebb értéket az internetszolgáltatásra (3,1).

A gázszolgáltatást átlagosan 3,5-re értékelték. A haranglábi lakosok voltak a legjobban megelégedve (3,8), őket követték bakosi települések adatközlői (3,5). Legkevesbé a bátyúi (3,2)

válaszadók voltak megelégedve a településükön működő gázszolgáltatással. A többi település az átlag körül csoportosult. Az interjúalanyaink annyival egészítették ki a gázszolgáltatás kérdését, hogy a lakosok felháborodva vették tudomásul, hogy a saját költségen kiépített gázvezetékeik használatáért újabban fizetniük kell a szolgáltatónak.

A települések válaszadói átlagosan 2,8-re elégedettek a villanyszolgáltatással. Szignifikánsan a legelégedettebbek a haranglábi (3,6) és a bakosi (3,3) válaszadók. A legalacsonyabb értékelést a barkaszói (2,1) és a szernyei (2,3) válaszadók adták.

A sportolási szolgáltatásoknál több településnél jelentős különbséget tudtunk megfigyelni (21. ábra).

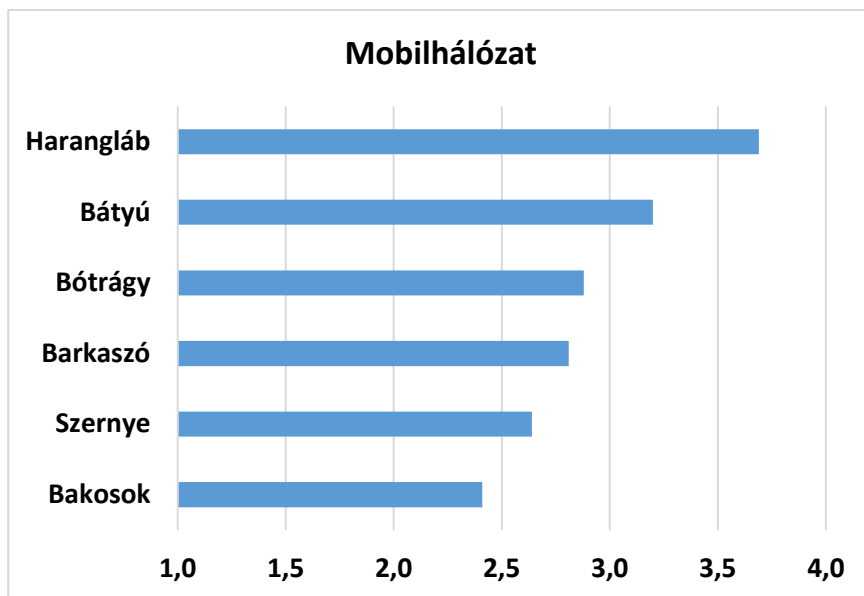

21. ábra. Az Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (sportolási lehetőségek)? kérdésre adott válaszok átlagértékei

A szernyei válaszadók jóval elégedettebbek (2,4) a településükön lévő sportolási lehetőségekkel, mint a bótrágyi (1,3), a barkaszói (1,9) és a bakosi (2,1) lakosok (21. ábra).

A következő szolgáltatás a postahivatal volt. Átlagosan 2,1-re értékelték ezt a szolgáltatást a válaszadók. Továbbá három településnél figyeltünk meg jelentősebb különbséget. A szernyei lakosok szignifikánsan magasabbra (3,0) értékelték a postahivatali szolgáltatást a többi településsel ellentétben. A bátyúi adatközlők 2,7-re, a barkaszóiak 2,3-re értékelték a postahivatalt. A legalacsonyabb értéket a haranglábi és bótrágyi lakosok adták – (1,6).

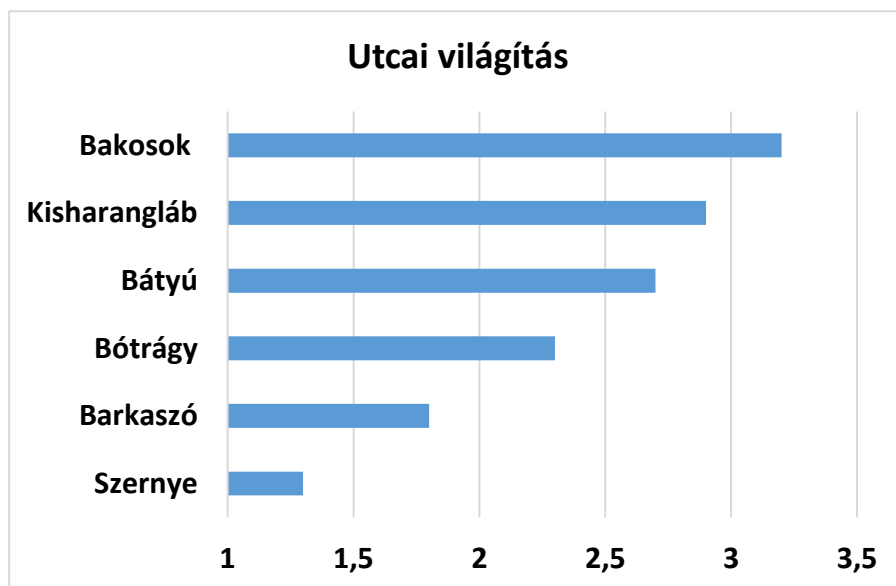
Azt internetszolgáltatás mellett a mobilszolgáltatást is megvizsgáltuk. Szignifikáns különbséget találtunk a válaszadók véleményei között településenként. Átlagosan a települések válaszadói 2,9-re értékelték a mobilszolgáltatást. A legmagasabb értékelést a haranglábi (3,7) és a bátyúi (3,2) adatközlők adták (22. ábra).

22. ábra. Az Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (mobilszolgáltatás)? kérdésre adott válaszok átlagértékei

A legkisebb értékelést a bakosi adatközlők adták. A többi település az átlag körül csoportosult.

Az utcai világítás nagyon fontos tényezője a településkomfortnak, főleg a téli hónapokban. Településeinknél megvizsgáltuk, mennyire elégedettek a közvilágítással.

23. ábra. Az Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (utcai világítás)? kérdésre adott válaszok átlagértékei

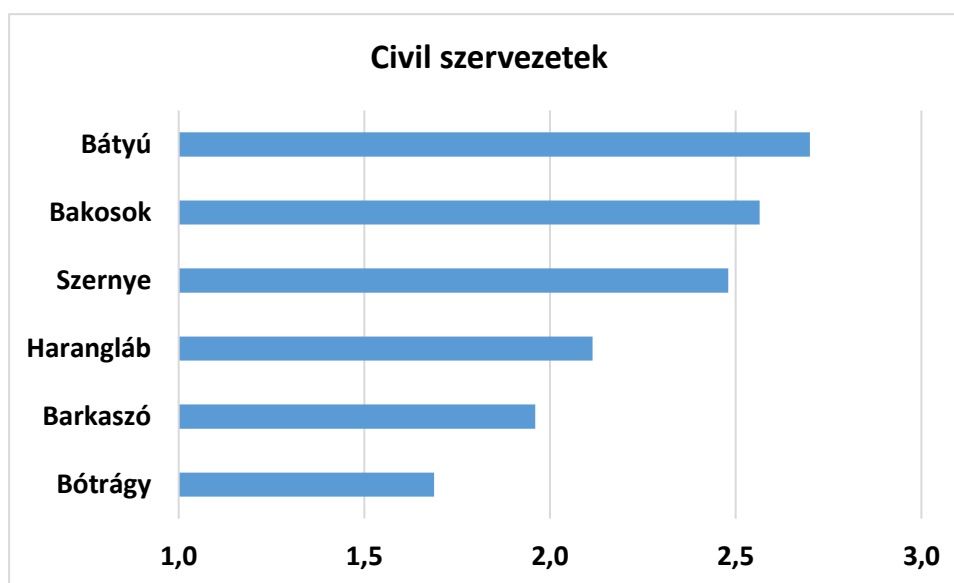
A települések között szignifikáns eltérést figyelhetünk meg. A bakosi lakosok (3,2) jelentős mértékben elégedettebbek voltak a közvilágítással a saját falujukban, mint a többi

települések adatközlői. A legkevésbé elégedettek a szernyei (1,3) és a barkaszói (1,8) válaszadók voltak (23. ábra). Szignifikáns különbség adódott még az őslakosok és a betelepültek között. A betelepültek (2,8) szignifikánsan elégedettebbek voltak az őslakosokkal (2,0) szemben.

A barkaszói interjúalanyunk is megerősítette az adatközlők utcai világításra vonatkozó rossz véleményét: „Volt egy elkülönített összeg, amit a polgármester külön az utcai világításra szánt. Az összesen túl külön villanszerelőről is szó volt, aki a település villanyhálózatát kezeli majd. Viszont azóta sem történt semmi.” A haranglábi interjúalanyunk arról számolt be, hogy a település utcai világítása rendkívül rossz. Továbbá arra a kérdésre, hogy mi javítana a település komfortfokozatán, szintén a település infrastruktúráját, azon belül pedig az utcai világítást említette.

A helyi egyházakról is megkérdeztük adatközlőinket, de szignifikáns különbséget nem találtunk a települések szerinti eloszlásban. Átlagosan 3,5-re voltak megelégedve a saját egyházaik tevékenységével. A legmagasabbra a barkaszói (3,7) és a szernyei (3,7) adatközlők, a legalacsonyabbra pedig a haranglábiak (3,3) és a bakosiak (3,4) értékelték az egyházaik tevékenységét.

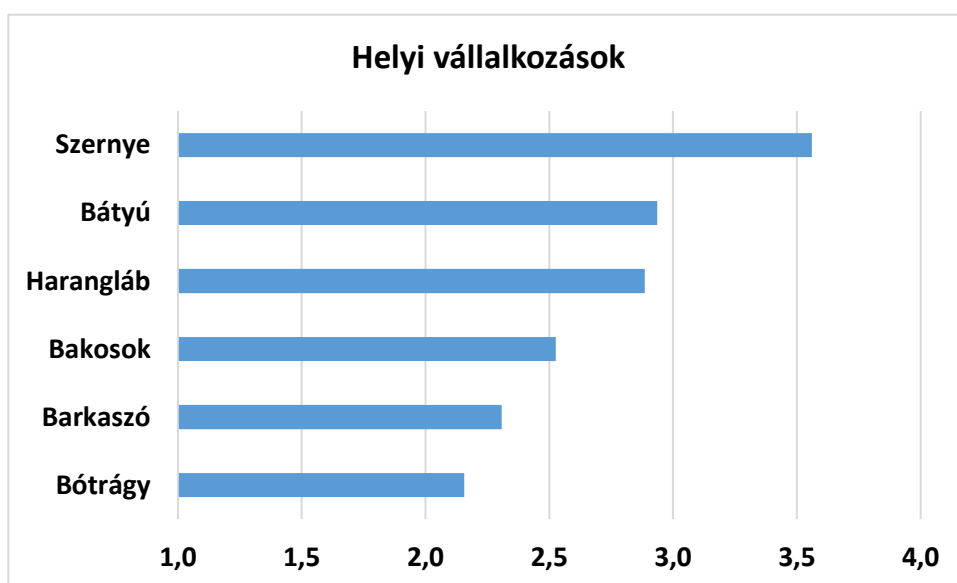
A településeken működnek különböző civil szervezetek, mint pl.: Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ), Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ), Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Ifjúsági Szervezet (KMKSZ ISZ) stb. Megkértük, hogy értékeljék ezen szervezetek működését saját településükön belül.

24. ábra. Az Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (civil szervezetek)? kérdésre adott válaszok átlagértékei

Szignifikáns különbséget tapasztaltunk a települések adatközlői között. Az adatközlők átlagosan 2,3-re vannak megelégedve a településükön működő civil szervezetekkel. A legelégedettebbek a bátyúi (2,7) és a bakosi (2,6) települések adatközlői. A legelégedetlenebb a bótrágyi válaszadók voltak, akik mindössze 1,7-re értékelték a civil szervezetek tevékenységét (24. ábra).

A helyi vállalkozók azok, akik a település gazdaságát működtetik. Szignifikáns különbséget találtunk a településenként. Összesen a települések adatközlői 2,7-re értékelték átlagosan a vállalkozókat. Magasabb értékelést a szernyei válaszadók adtak, ők 3,6-re vannak megelégedve településük vállalkozóival (25. ábra).

25. ábra. Az *Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (helyi vállalkozások)?* kérdésre adott válaszok átlagértékei

A legalacsonyabb értékelést a bótrágyi és barkaszói adatközlők adták. A barkaszói adatközlők 2,3-re, a bótrágyi válaszadók pedig 2,2-re vannak megelégedve a településükön tevékenykedő vállalkozókkal.

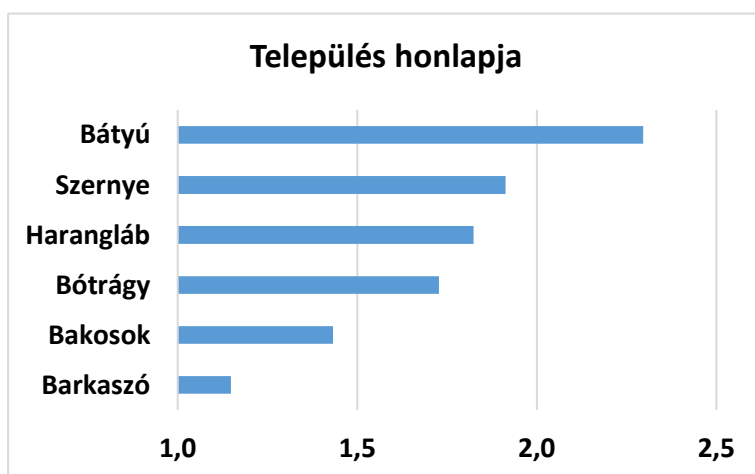
Barkaszónál azt tudtuk meg, hogy nagyon kevés vállalkozó, mindössze 5 személy használta ki az „Egán Ede” Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési Központ Jótékonyági Alapítványának pályázatát¹. Interjúalanyunk véleménye szerint volna lehetőség a vállalkozások

¹ Magyarország kormánya 2016. április 12-én elfogadta a 1189/2016. (IV. 12.) Korm. határozatot a kárpátaljai gazdaságfejlesztési stratégiáról, amely lehetővé tette a gazdaságfejlesztési- és élénkítő programok elindítását a régióban. A program fő célja a kárpátaljai magyar nemzetiség fenntartható gazdasági felemelkedésének biztosítása, anyagi jólétének növelése, szellemi, kulturális javainak gyarapítása, életminőségének javítása, természeti környezetének megőrzése. A stratégia kiemelt prioritása elsősorban olyan mikro- és kisvállalkozások megteremtése és növekedésük elősegítése, illetve a már meglevők olyan irányú fejlesztése, ami képessé teszi őket a régió és az ország piacain való megjelenésre és helytállásra.

fejlesztésére a településen. Konkrétan két dologban látja az előrelépés lehetőségét, mégpedig abban, ha a gazdák a földjeiket privatizálják (magánosítás), és kitartóan szeretik a földdel való munkát. Továbbá említette, hogy fontos megtalálni a megtermelt javak felvevőpiacát. Hozzátette még, hogy a barkaszóiak azért sem fektettek bele a földművelésbe, mivel a közeli városban (Munkácson) több évtizeden keresztül működtek gyárak, ahova a falu lakosságának nagy része dolgozni járt.

A haranglábi gazdaság helyzetéről a következőket nyilatkozta interjúalanyunk: „Harangláb gazdasági helyzetére pozitívan hatna, ha végre megépülne az évtizedek óta hangoztatott tiszai híd, amely Lónyát és Tiszamogyoróst kötné össze. Ennek révén a magyarországi befektetők számára, valamint az ukrajnai vállalkozások szempontjából is lehetséges bázishelyként szolgálna, akár csak Salamon vagy más határ menti települések. A híd megépítésével a határ minősítése is változna az elképzelések szerint, és az asztélyihoz hasonlóan turistabusz és kisteherautók fogadására is alkalmassá válna, ez a helyi vállalkozások, boltok, akár éttermek számára is lehetőséget biztosítana a fejlődésre. Meglátásom szerint a kistérségben pozitív lépéseket tettek a munkahelyteremtés terén, hiszen tudomásom szerint Bátyúban, Barkaszón és Bótrágyon is olyan üzemek épülnek, amelyek több száz fős munkaerőt igényelnek, ez pozitívan hathat a haranglábi foglalkoztatásra is, azonban a közösség számára még inkább fontos lenne, hogy olyan vállalkozások fejlődhessenek helyben, amelyek lehetővé teszik a helyiek elhelyezkedését is.” A kistérség vezetője is említést tett a haranglábi határ bővítéséről, és látja ennek fontosságát, már csak a megvalósítás hiányzik, ami reméljük, mihamarabb elkezdődik.

A települések lakosait megkérdeztük, mennyire elégedettek a településük honlapjával. A települések adatközlőinek válaszai között szignifikáns különbséget figyeltünk meg.

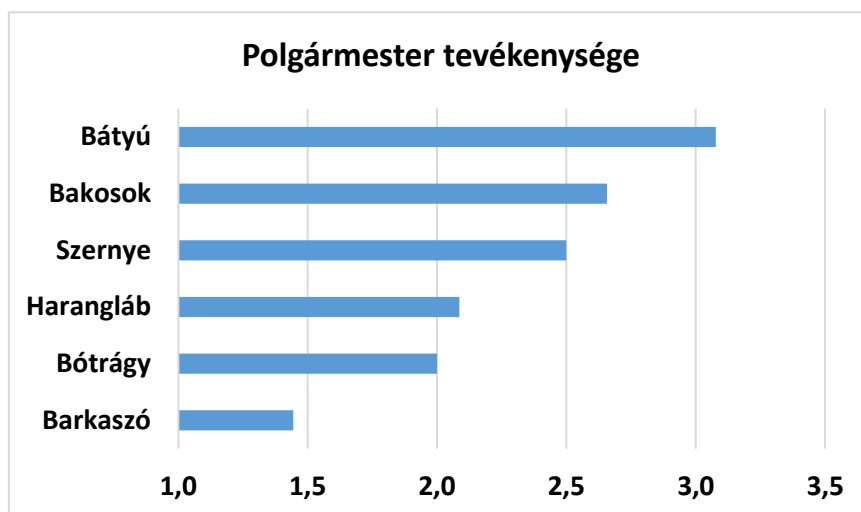

26. ábra. Az Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (település honlapja)? kérdésre adott válaszok átlagértékei

A települések közül a bátyúi adatközlők a legelégedettebbek saját településük honlapjával, bár ez sem éri el még a 3-as értéket sem (26. ábra). Bátyú település rendelkezik honlappal, a többi településnek Facebook-oldala van. Összességében egy településnek a válaszadói sem elégedettek a honlap működésével, mivel sok esetben nincs is.

Válaszadóinktól azt is megkérdeztük, mennyire elégedettek a helyi képviselők tevékenységével. Szignifikáns különbséget nem találtunk az adatközlők véleményei között településenként. Átlagosan 2,2-re értékelték a képviselőket. A legelégedettebbek a szernyei és a bátyúi válaszadók voltak (2,4). A legalacsonyabb értéket a barkaszói (1,6) személyek adták. A többi település az átlag körül csoportosul.

Azt is szeretnénk volna tudni, mennyire elégedettek a falvak lakói a polgármester tevékenységével. De ahogy láthatjuk, egyik település sincs teljesen megelégedve a polgármester tevékenységével.

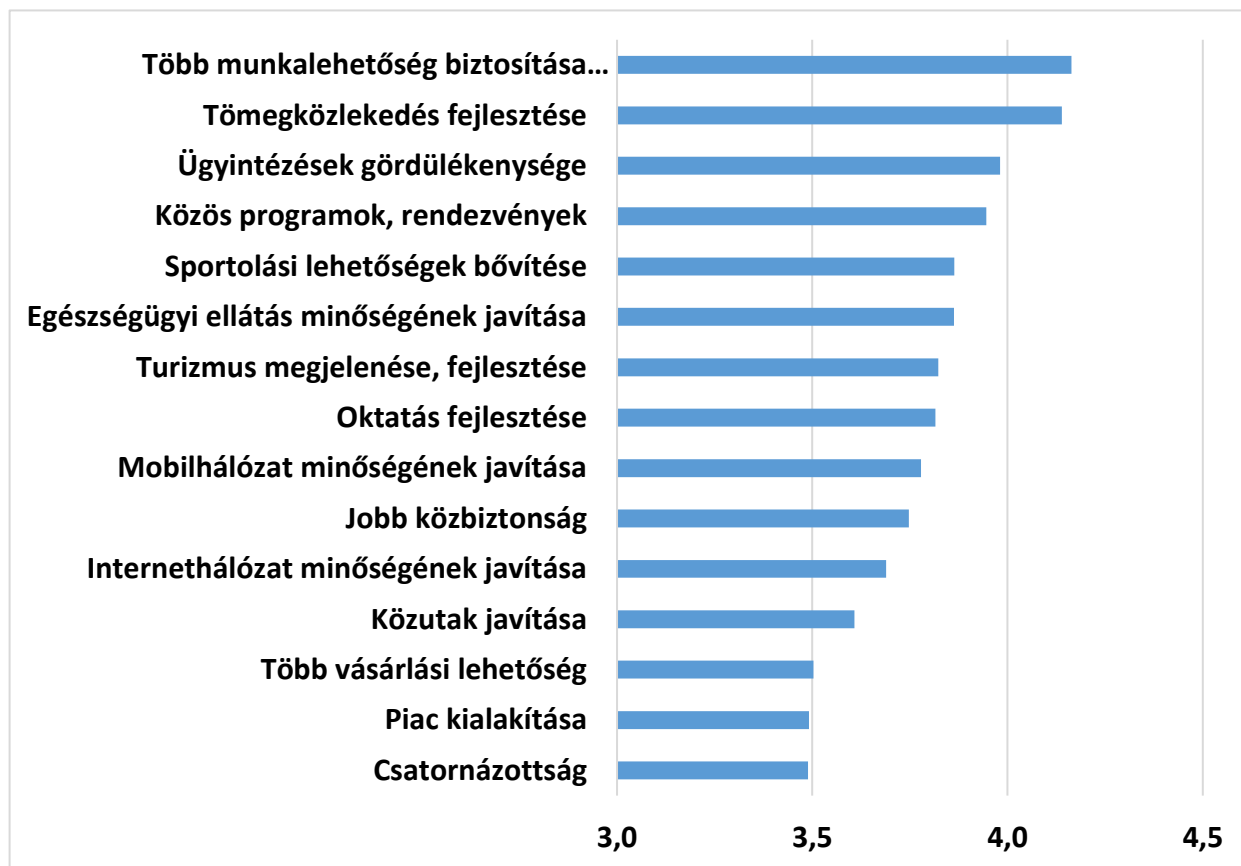
27. ábra. Az Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (polgármester tevékenysége)? kérdésre adott válaszok átlagértékei

Szignifikánsan magasán értékelték a bátyúi (3,1), a bakosi (2,7) és szernyei (2,5) válaszadók. A legalacsonyabb értékelést (1,4) a barkaszói lakosok adták (27. ábra).

Válaszadóinktól még megkérdeztük, mennyire elégedettek a településük csatornázottságával, illetve a temetkezési szolgáltatással. Szignifikáns különbséget a csatornázottságnál találtunk. Átlagosan 1,7-re értékelték a településenként a csatornaellátását. A barkaszói (1,4) adatközlők elégedetlenebbek a csatornázottsággal, mint a bátyúi (2,3) és a haranglábi (2,0) lakosok. A bótrágyi lakosok 1,4-re, a bakosiak pedig 1,7-re értékelték.

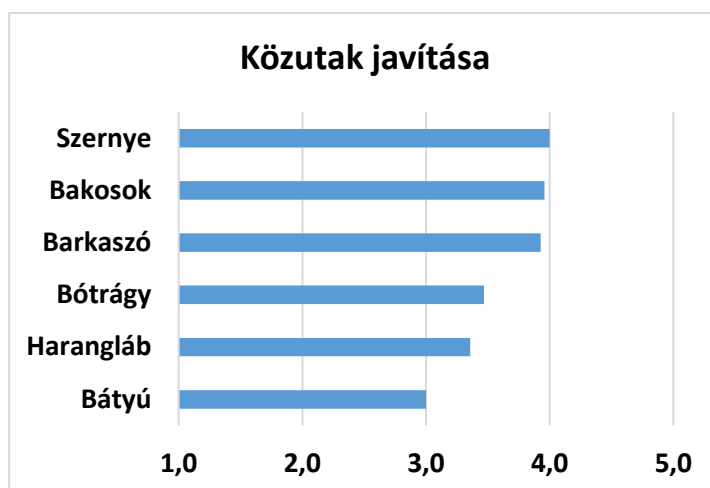
A temetkezési szolgáltatással átlagosan 2,2-re vannak megelégedve a települések adatközlői.

Az eddigiekben a szolgáltatásokkal való elégedettséget vizsgáltuk az egyes településeken. Kérdőívünkben kíváncsiak voltunk arra is, hogy válaszadóink szerint milyen szolgáltatások, tényezők lennének azok, amelyek javítanák településük komfortosságát. A tényezőket szintén 1-től 5-ig terjedő skálán kellett értékelniük, ahol az 1 – kevésbé javítaná a település komfortfokozatát, az 5 – nagymértékben javítaná. Összesen 15 tényezőt soroltunk fel a válaszadóknak. A felsorolt tényezőket a válaszadók nagyrészt hasonlóan fontosnak ítélték meg. Átlagosan a felsorolt tényezőket 3,8-re értékelték.

28. ábra. Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanának saját településének komfortosságán? kérdésre adott válaszok átlagértékei

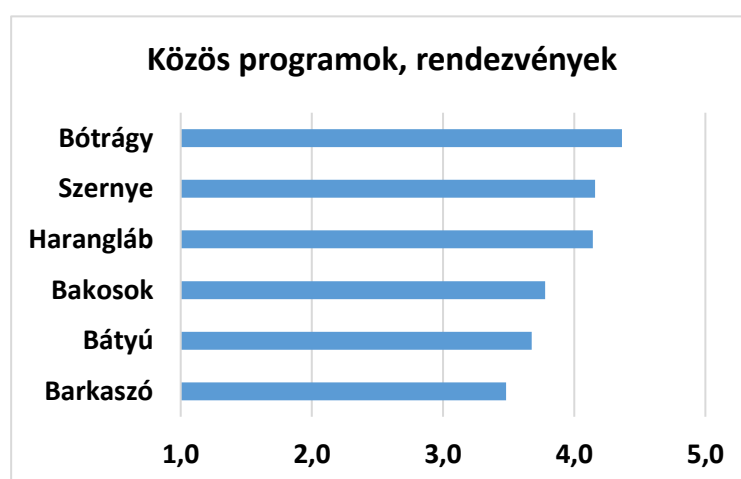
A legmagasabb értéket a több munkalehetőség biztosítása (4,2), a tömegközlekedés fejlesztés (4,1) és az ügyintézesek gördülékenysége (4,0) válaszlehetőségek kapták. A legkisebb értéket a csatornázottság (3,5), a piac kialakítása (3,5) és a több vásárlási lehetőségek (3,5) válaszlehetőségek kapták (28. ábra). A többi tényező az átlag körül csoportosult. Szignifikáns különbséget mindössze 3 tényezőnél (közutak javítása, piac kialakítása, közös programok, rendezvények) találtunk. Az első ilyen tényező a közutak javítása volt.

29. ábra. Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanának saját településének komfortosságán (közutak javítása)? kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

Átlagosan 3,6-re értékelték a települések adatközlői ezt a tényezőt. A legmagasabb értékelést a szernyei (4,0), a bakosi (4,0) és a barkaszói (3,9) lakosok adták. Nem is meglepő, mivel ezek a települések azok, ahol kistérségen belül nagyon rossz az utak állapota. A legkevesebb értékelést a bátyúi adatközlők adták (3,0) (29. ábra).

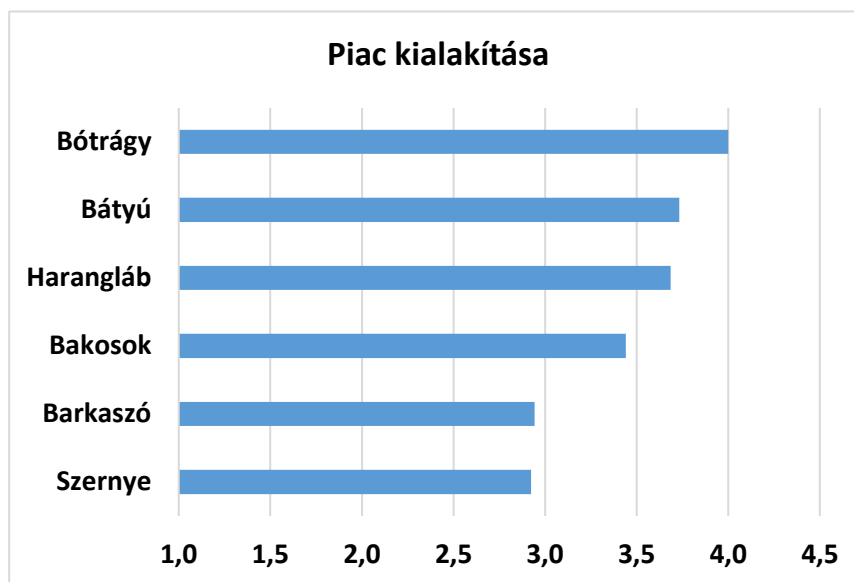
A következő tényező, aminél szignifikáns összefüggést találtunk, az a közös programok, rendezvényeknél volt. Átlagosan 3,9-re értékelték a válaszadók településenként. A legmagasabb értékelést a bótrágyi (4,4), a szernyei (4,2) és a haranglábi (4,1) lakosok adták. Ezen települések válaszadói gondolják úgy, hogy a több programok, rendezvények javítanák településük komfortérzetét.

30. ábra. Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanának saját településének komfortosságán (közös programok, rendezvények)? kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

Az adatközlők közül a bátyúi és a barkaszóiak értékelték a legalacsonyabban a közös programok fontosságát (30. ábra).

Az utolsó tényező, ahol szignifikáns különbséget figyeltünk meg a települések válaszadóinak értékelése között, az a piac kialakítása. A bótrágyi válaszadók átlagosan 4,0-re tartják fontosnak a piac kialakítását komfortérzet szempontjából (31. ábra).

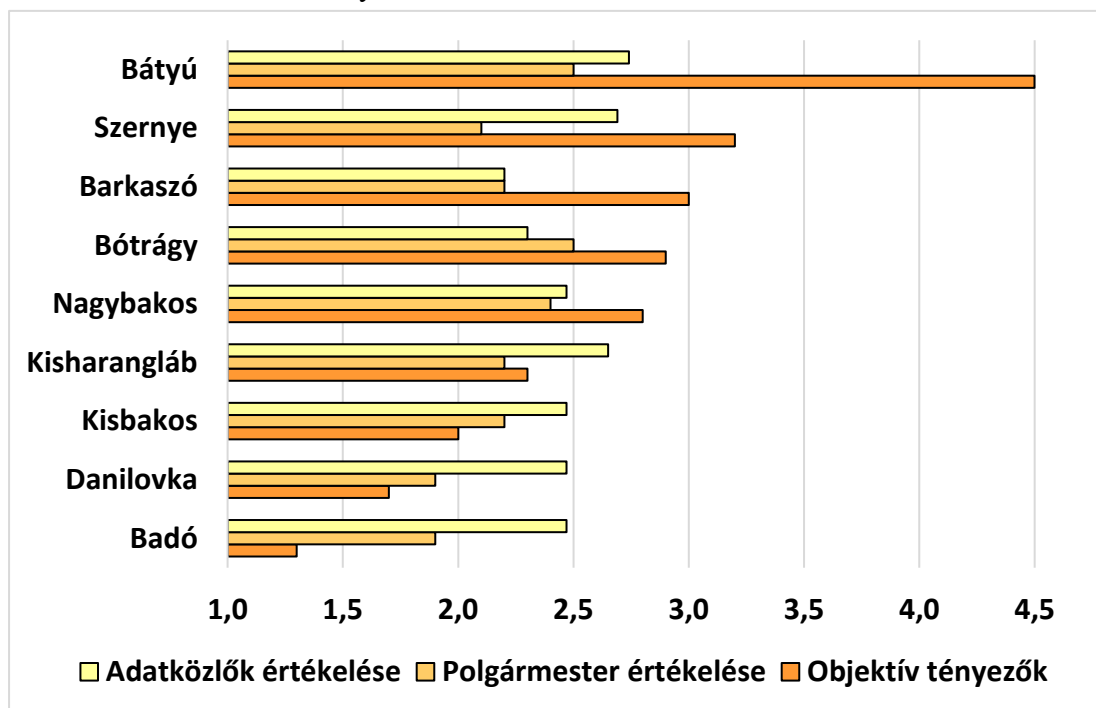

31. ábra. Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanának saját településének komfortosságán (piac kialakítása)? kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

Továbbá a bátyúi és a haranglábi válaszadók is fontosnak tartják a komfort szempontjából a piac működését a településükön. A legkevésbé tartják fontosnak a barkaszói és szernyi válaszadók.

Végül megvizsgáltuk, hogy a három értékelés (az adatközlők, a polgármester véleménye és az objektív tényezők) alapján a települések milyen szinten vannak egymáshoz képest. Mindhárom értékelés a kistérségi központot, Bátyút hozta ki első helyre, bár a településkomfort objektív tényezői alapján kiemelkedően, a polgármester és a lakosok véleménye alapján csak kevéssel végzett a többi település előtt (32. ábra). Az objektív tényezők alapján elért magas értékelés nem meglepő, mivel a kistérség központjaként megfelelően ellátott aszfaltozott utakkal, tömegközlekedéssel és számos más tényezővel. A település a legkisebb értékelést (2,5) a polgármestertől kapta.

A polgármester értékelését kivéve második helyen Szernye végzett. Az adatközlők átlagosan 2,7-re pontozták, az objektív tényezők alapján pedig 3,2-es értékelést kapott a település. A szernyei lakosok az óvodai és bölcsődei szolgáltatással (3,9), a helyi vállalkozókkal (3,6) és az egyházak tevékenységével (3,6) voltak megelégedve a legjobban. Az objektív tényezőket nézve a falu jól felszerelt egészségügyi létesítményekkel, üzletekkel, községházával, postával rendelkezik, és ahogy a lakosok értékelése is mutatja, minőségileg is jól működnek ezek az intézmények.

32. ábra. A települések összesített átlagos értékelése az adatközlők, a polgármester értékelése és az objektív tényezők alapján

Az objektív tényezők alapján magas értékelést kapott Barkaszó, Bótrágy és Nagybakos. Barkaszón ki lehet emelni az egészségügyi létesítményeket, az üzletek számát, a postai szolgáltatást, illetve az itt megálló személyvonatok számát. Bótrágnál az aszfaltozott utak arányát a településen belül, a községházát és a kistérség központjához való közelséget lehet kiemelni, amelyek meglete pozitívan hat a település komfortosságára. Nagybakosnál pedig az egészségügyi ellátást, a kistérség központjához való közelséget és a községházát nevezhetjük meg mint előnyt. Az adatközlők viszont jóval elégedetlenebbek ezekkel a településekkel, mivel az ő értékelésük alapján az utolsó helyekre kerültek (30. ábra).

Érdekes volt megfigyelni, hogy Kisharangláb az adatközlőktől magasabb értékelést kapott a két másik értékeléshez képest. A haranglábai válaszadók a gázszolgáltatással (3,8), az

óvodai-bölcsődei szolgáltatással (3,8) és a villanyszolgáltatással (3,6) voltak a legelégedettebbek.

A polgármester véleménye és az objektív tényezők alapján Badó és Danilovka település kapta a legkisebb értékelést, az adatközlők értékelése szerint pedig Barkaszó és Bótrágy.

A településen működő szolgáltatások mellett megkérdeztük válaszadóinktól, hogy mennyire elégedettek a településük adottságaival (földrajzi fekvés, ásványi kincsek, látnivalók stb.). Összesen 10 adottságot soroltunk fel, amit 1-től 5-ig terjedő skálán kellett értékelniük (ahol az 1-es nagyon elégedetlen, az 5-ös pedig nagyon elégedett).

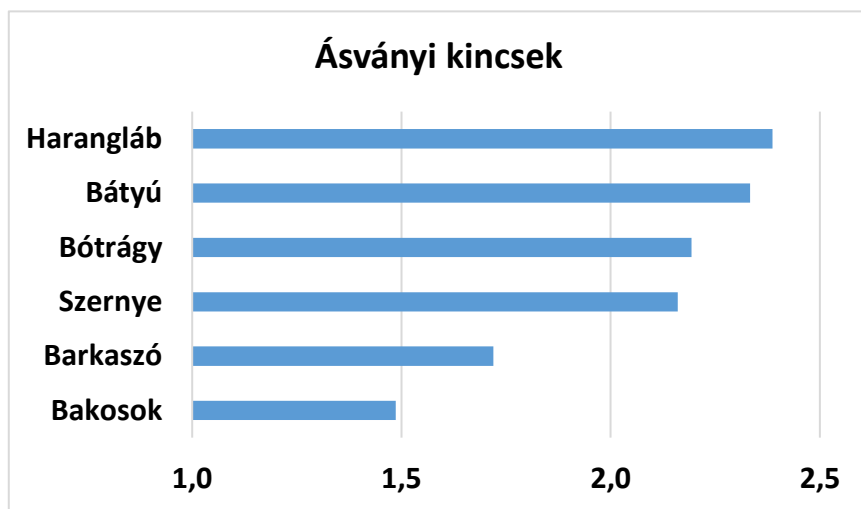
33. ábra. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival? kérdésre adott válaszok átlagértékei

A települések válaszadói a legelégedettebbek a falu csendességével, földrajzi fekvésével, az erdőkkel és zöld területekkel. A legkevésbé elégedettek a látnivalókkal, illetve az ásványi kincsekkel. Ez utóbbin ugyan nem igazán lehet változtatni, viszont a látnivalókat egyes településen tájházak kialakításával lehetne bővíteni. A felsorolt tényezők közül a földrajzi fekvésnél, a talajnál, a lakosság életszínvonalánál, a falu csendességénél és a látnivalóknál nem találtunk szignifikáns különbséget, a többi tényezőnél igen (33. ábra).

A települések válaszadói átlagosan 3,5-re voltak megelégedve falujuk földrajzi elhelyezkedésével. A legelégedettebbek a bótrágyi (3,8), a bátyúi (3,6) és a haranglábi (3,5) lakosok voltak. A legelégedetlenebbek a barkaszói (3,1) és a szernyei lakosok voltak (3,2). Szignifikáns különbséget találtunk az őslakosok és betelepültek szerinti bontásban. Az őslakosok 3,4-re, míg a betelepültek 3,7-re értékelték a településük földrajzi fekvését.

Ezt követte az ásványi kincsek mint természetföldrajzi tényező egyike. Átlagosan 2,0-re voltak megelégedve ezzel a tényezővel. A települések válaszadói közül a legmagasabb értéket

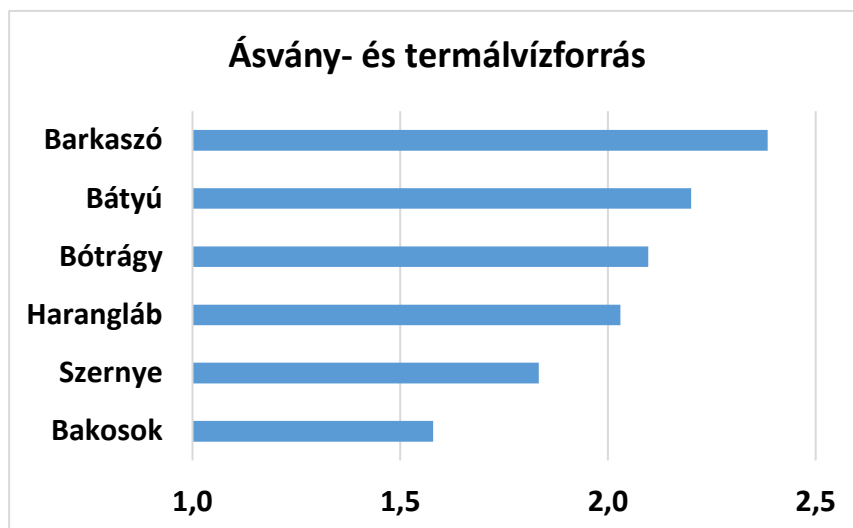
a haranglábi (2,39) és a bátyúi (2,3) válaszadók adták. A legalacsonyabbat a bakosi (1,4) és a barkaszói (1,7) lakosok adták. A bótrágyi és a szernyei válaszadók értékelése az átlag körül volt (34. ábra).

34. ábra. Az *Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (ásványi kincsek)?* kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

Szignifikáns különbséget találtunk nemi és öslakosok/betelepültek szerinti bontásban. A nők szignifikánsabban magasabbra értékelték (2,1) az ásványi kincseket a férfiakkal szemben (1,8). Az öslakosok 1,9-re, a betelepültek pedig 2,2-re értékelték az ásványi kincseket településükön.

Az ásvány- és termálvizekről is megkérdeztük adatközlőinket. Szignifikáns különbséget elsősorban a települések válaszadóinál figyeltünk meg. A barkaszói lakosok voltak a legjobban megelégedve (2,3), ez nem is meglepő, mivel a település rendelkezik termálforrással. Az 1970-es években a település híres volt termálfürdőjéről, és számos belföldi, illetve külföldi turistát vonzott oda. Jelenleg sajnos nincs kiépítve, és a háború miatt az ígért felújítások is elmaradtak. A bátyúi lakosok 2,2-re értékelték, a bótrágyiak 2,1-re, a haranglábiak pedig 2,0-re értékelték az ásvány- és termálvizeket településükön. A legkisebb értékelést a bakosi (1,5) és a szernyei (1,8) lakosok adták átlagosan (35. ábra).

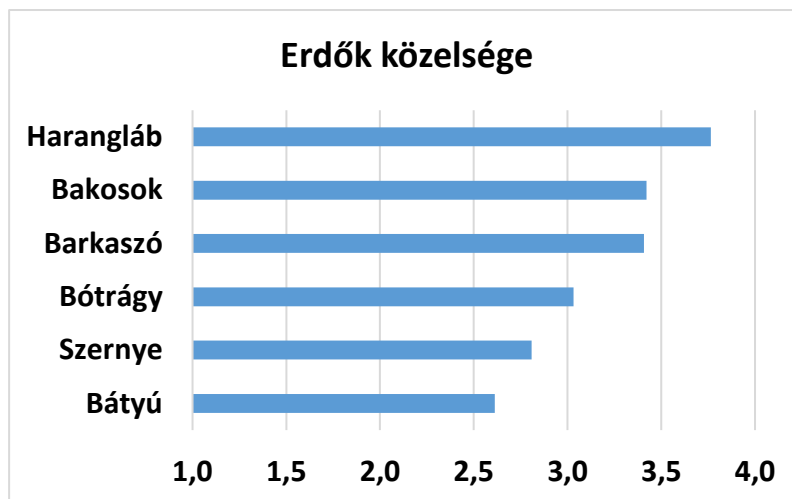

35. ábra. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (ásvány- és termálvízforrás)? kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

Nem találtunk szignifikáns különbséget nemek, végzettség, őslakosok és betelepültek szerinti bontásban.

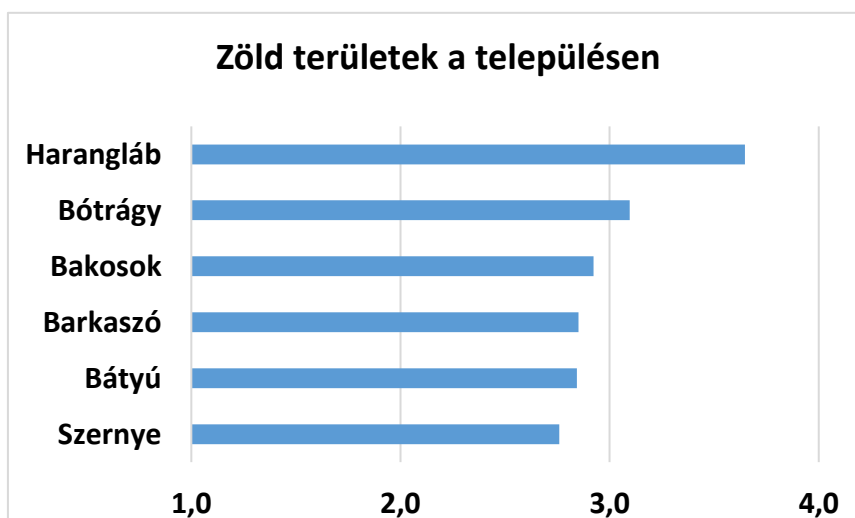
A következő tényező, amire rákérdeztünk, a termőtalaj. Szignifikáns különbséget nem találtunk. A vizsgált települések válaszadói átlagosan 2,9-re vannak megelégedve a talaj minőségével. A legelégedettebbek a szernyei (3,2) és a bótrágyi (3,0) lakosok voltak. Őket követték a haranglábai és a bátyúi lakosok, akik 2,9-re értékelték a talaj minőségét. A legkisebb értékelést a bakosi (2,7) és a barkaszói (2,8) személyek adták. A nemeknél a nők (3,0) szignifikánsabban magasabbra értékelték a talajt a településükön, mint a férfiak (2,7). Szignifikáns különbséget a végzettség szerinti bontásban is találtunk. Az általános végzettségűek 3,8-re, a felsőfokú és a szakközépiskolai végzettségűek 3,0-re értékelték. A legkisebb értékelést a középiskolai végzettségűek (2,6) adták.

Az adatközlőknek értékelniük kellett az erdők közelségét településük esetében. Szignifikáns különbséget figyeltünk meg a települések szerinti bontásban. Átlagosan a válaszadók 3,2-re értékelték az erdők jelenlétét. A legelégedettebbek a haranglábai (3,7) válaszadók voltak. Őket követték a bakosi és a barkaszói adatközlők, aki 3,4-et adtak erre a tényezőre. A bótrágyi (3,0) és szernyei (2,8) válaszadók, ha nem is sokkal, de elégedetlenebbek az előző települések lakosaihoz képest. A legkisebb értéket a bátyúi (2,6) lakosok adták (36. ábra).

36. ábra. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (erdők közelsége)?
kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

A válaszadókat arról is megkérdeztük, mennyire elégedettek a zöld területekkel településükön belül. A haranglábi válaszadók szignifikánsabban magasabbra (3,6) értékelték a zöld területeket a településükön a többi válaszadóhoz képest (36. ábra). A második legmagasabb értékelést a bótrágyi adatközlők adták (3,1). A legelégedetlenebbek a szernyei (2,7) és a bátyúi (2,6) lakosok voltak.

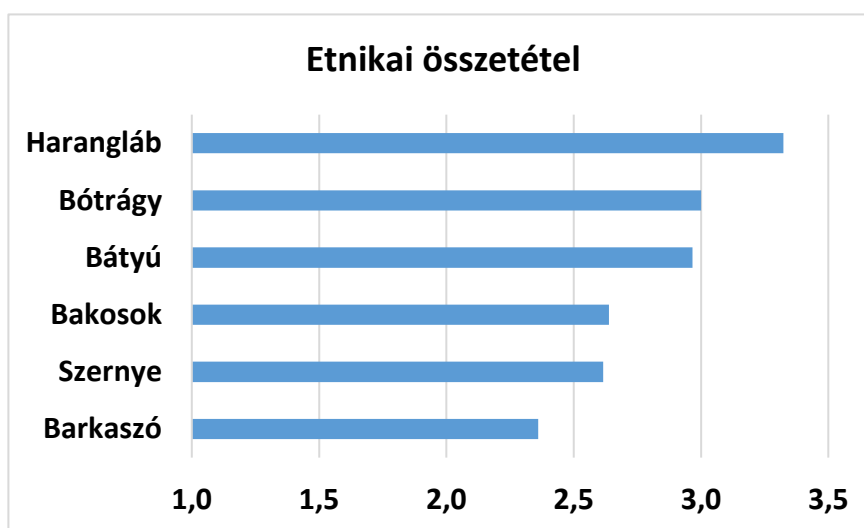
37. ábra. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (zöld területek a településen)? kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

A természeti adottságokon kívül felsoroltunk még néhány olyan tényezőt, amivel szintén rendelkezik egy-egy település, ilyen pl.: életszínvonal a településen belül, látnivalók, etnikai összetétel stb. Ezeket kértük, hogy értékeljék válaszadóink.

Szignifikáns eltérést nem találtunk a lakosság életszínvonalát tekintve településenként. Átlagosan 2,6-re értékelték. A legmagasabb értékelést a bátyúi (2,87), a haranglábi (2,89) és a

szernyei (2,65) válaszadók adták. Érdekes volt megfigyelni, hogy ugyan ezeken a településeken a legelégedettebb a szolgáltatások szintjével az adatközlők (ugyanilyen sorrendben). A legkevesebb értékelést a bakosi (2,5) és a barkaszói (2,4) lakosok adták az életszínvonalat tekintve.

A településeken többségében egy nemzetiségűek élnek, viszont vannak más nemzetiségűek (ukrán, cigány stb.) is, hol nagyobb, hol pedig kisebb arányban. Így hát kíváncsiak voltunk arra is, hogy mennyire vannak ezzel megelégedve a településükön élők. Szignifikáns különbséget figyeltünk meg településenként (38. ábra).

38. ábra. Az *Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (etnikai összetétel)?* kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

A legmagasabb értékelést a harangláb (3,2), majd a bótrágyi (3,0) adatközlők adták. A legkisebb értékelést a barkaszói (2,3) és a szernyei (2,6) lakosok adták. A többi település válaszadóinak értékelése az átlag körül csoportosult. Szignifikáns különbséget még a végzettség szerint bontásban figyeltünk meg. Az általános és felsőfokú végzettségűek szignifikánsan magasabbra értékelték az etnikai összetételt, mint a közép- és szakközépiskolai végzettségűek.

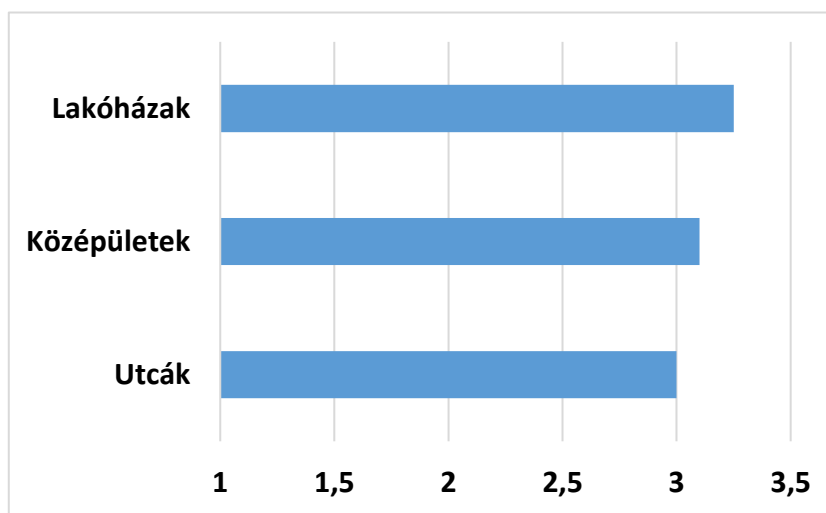
A falu csendességét illetően is kikértük válaszadóink véleményét. Szignifikáns eltérést nem találtunk a településenként. A lakosok közepesen (3,6) elégedettek a falujuk csendességével. A legelégedettebb a harangláb (3,8), a bótrágyi (3,7) és a bakosi (3,7) válaszadók voltak. Nem sokkal maradtak le ettől szernyei lakosok (3,6). A legkisebb értékelést a barkaszói (3,3) és a bátyúi (3,3) adatközlők adták. Szignifikáns különbséget nemi, valamint az őslakosok és betelepültek között figyeltünk meg. A nők 3,7-re értékelték a falu csendességét,

míg a férfiak 3,4-re. Ahogy már megszokhattuk, az őslakosok most is szignifikánsan alacsonyabb értéket (3,5) adtak erre a tényezőre is, mint a betelepültek (3,8).

Az utolsó tényező, melyet értékelniük kellett, a településen lévő látnivalók voltak. Szignifikáns eltérést nemi, végzettség, korcsoport és település szerinti bontásban nem találtunk. Átlagosan 1,8-re elégedettek a lakosok a látnivalókkal településükön. Nem meglepő, hisz a templomon és egy-két emlékművön kívül sajnos nincs jelentősebb látnivaló a településeken. A legmagasabb értékelést a bátyúi és a bótrágyi lakosok adták (2,0). A többi település az átlag körül összpontosul. Szignifikáns különbséget az őslakosok és a betelepültek között figyeltünk meg. Itt is a betelepültek szignifikánsan magasabbra (2,2) elégedettebbek az őslakosokkal szemben (1,7).

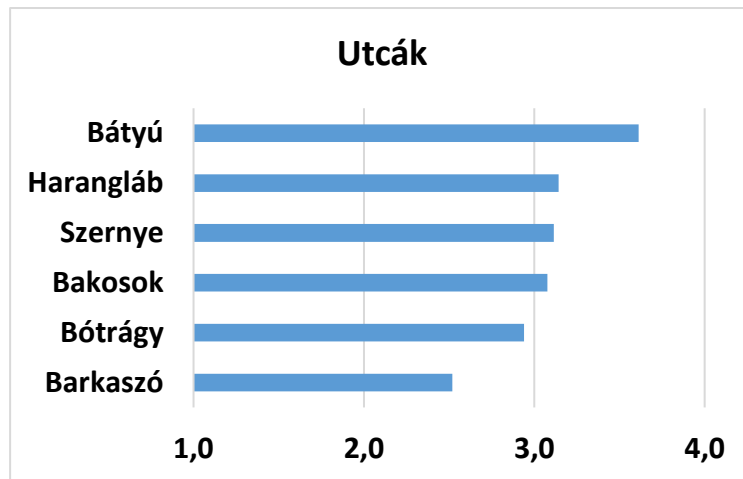
Következtetésképpen elmondhatjuk, hogy a települések természeti kincsekkel szegényesen vannak ellátva, viszont Barkaszó esetében potenciális lehetőség a termálforrás, amit ki lehetne használni a település javára. A látnivalókat tájházakkal lehetne bővíteni, a zöld területek növelését pedig különböző parkosítással lehetne fejleszteni.

Végül megkértük az adatközlőket, hogy értékeljék lakókörnyezetük külső kinézetét. Felsoroltunk három objektumtípust (utcák, középületek, lakóházak), melyet értékelniük kellett, mennyire elégedettek külső kinézetüket illetően. A legelégedettebbek a lakóházak kinézetével voltak, 3,25-re értékelték átlagosan (39. ábra).

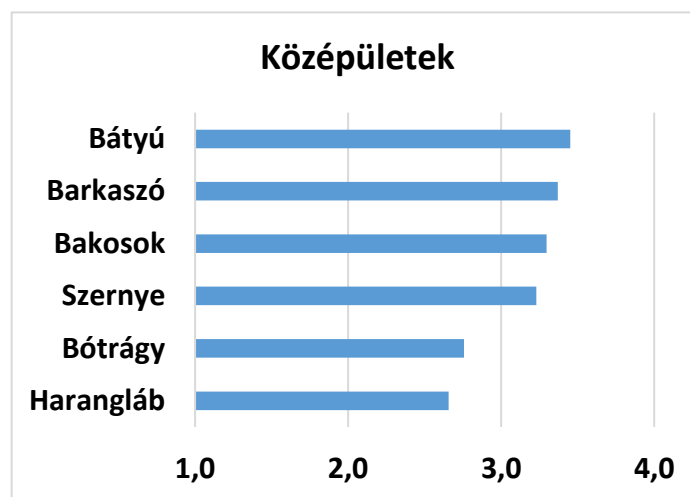
39. ábra. Az Ön mennyire elégedett az alábbiakban felsorolt objektumok külső kinézetével? kérdésre adott válaszok átlagértékei

Szignifikáns különbséget az utcáknál és a középületeknél figyeltünk meg. Az utcákat településenként átlagosan 3,0-re értékelték az 5-ös skálán. A bátyúi adatközlők 3,6-re értékelték. A többi település az átlag körül csoportosult (39. ábra).

40. ábra. Az Ön mennyire elégedett az alábbiakban felsorolt objektumok külső kinézetével (utcák)? kérdésre adott válaszok átlagértékei településenként

A legelégedetlenebbek a barkaszói lakosok voltak, akik 2,5-re értékelték településük utcáit. A bátyúi, a barkaszói és a bakosi települések adatközlői közepesen elégedettek településük középületeivel (40. ábra).

41. ábra. Az Ön mennyire elégedett az alábbiakban felsorolt objektumok külső kinézetével (középületek)? kérdésre adott válaszok átlagértékei településenként

A legelégedetlenebbek a haranglábi, illetve a bótrágyi válaszadók voltak. Szignifikáns különbséget a betelepülteknél és az őslakosoknál találtunk. Az őslakosok szignifikánsan alacsonyabbra (2,9) értékelték a középületek kinézetét a betelepültekkel szemben (3,5) (41. ábra).

Összességében elmondható, hogy a települések válaszadói közepesen elégedettek a felsorolt objektumok kinézetével. A barkaszói adatközlők véleménye szerint az utcák külső kinézetét kellene szebbé tenni, a bótrágyi és haranglábi válaszadók véleménye alapján pedig a középületek felújítását kellene előremozdítani, ezáltal is hozzájárulva a települések komfortosságához.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

Kutatásunk főbb eredményeit pontokban foglaltuk össze:

- Az adatközlők átlagosan 4,6-re szeretnek saját településükön élni, továbbá közepesen (2,9-re) foglalkoztatja őket a saját településükről való elköltözés gondolata.
- A településen működő szolgáltatásokkal a válaszadók átlagosan 2,5-re elégedettek, ez azt bizonyítja, hogy szolgáltatások nagy része alacsony szinten van. A települések válaszadóinak véleménye között minden szolgáltatás esetében szignifikáns különbséget figyeltünk meg.
- A válaszadók az óvodai, bölcsődei szolgáltatással, a gázszolgáltatással és a helyi egyházak tevékenységével a legelégedettebbek. A legkisebb értékelést átlagosan a szórakozási lehetőségek, a munkalehetőségek és a csatornázottság szolgáltatása kapta.
- A települések komfortszintjének emelése érdekében fontos lenne a több munkalehetőség biztosítása, a tömegközlekedés fejlesztése, továbbá az ügyintézők gördülékenységének elősegítése. Mindezekon felül Barkaszón, Szernyén és a bakosi településeken a közutak javítását is elő kellene mozdítani.
- A települési komfort szempontjából az adatközlők véleménye szerint a vizsgált települések közül Bányászt végzett az első helyen, ezt követte Szernye és Kisharangláb. A legutolsó helyen Barkaszó és Bótrágy végzett.
- A kistérség vezetője a települések közül Bányást (2,5) és Bótrágyot (2,5) értékelte a legmagasabb színvonalúnak. A szolgáltatások közül átlagosan a gáz- és áramszolgáltatást, illetve az úthálózatot értékelte magasabbra a többi szolgáltatáshoz képest.
- Az objektív tényezők vizsgálata megerősítette az adatközlők és a kistérségvezető értékelését, miszerint a települések közül Bányászt van az első helyen, mint a kistérség központja. Ezt követi Szernye, amit a válaszadók is megerősítettek.
- Az objektív szempontok alapján Barkaszó, Bótrágy és Nagybakos sokkal magasabb értékelést kapott a többi értékelési módszerhez képest, ami arra enged következtetni, hogy ugyan e falvak infrastrukturális ellátottsága nem rossz, viszont annak minőségével mégsem elégedettek az ott lakók.

Összességében elmondható, hogy az ott lakók jobb közérzete érdekében érdemes volna minden település esetében az alacsony szinten lévő szolgáltatásokat magasabb szintre emelni, különös tekintettel Barkaszóra, Bótrágyra és a bakosi településekre, mivel a lakosok véleménye alapján ezek a települések voltak a legalacsonyabb szinten település komfort szempontjából.

ÖSSZEGZÉS

A településkomfort meghatározó szereppel rendelkezik a falvak, városok mint lakóhelyek értékelésében. Továbbá hatással lehet az elvándorlási folyamatok mérséklésére, befolyásolhatja a települési turizmus helyzetét. Ezen két fő tényező adja témánk aktualitását, valamint az, hogy Kárpátalján mindeddig kevés ilyen jellegű kutatás folyt, így annak alapkutatási és gyakorlati haszna is feltételezhető.

A kutatás célja, hogy értékeljük a Bányai kistérség településeit településkomfort szempontjából. A módszereink között az objektív mutatók vizsgálata és a kérdőíves felmérés is szerepet kapott. A kistérség 9 településén összesen 193 kérdőívet töltöttünk ki, továbbá a kistérség vezetőjét is megkértük, hogy értékelje a településeken működő szolgáltatásokat. Az adatelemzést az SPSS statisztikai program segítségével végeztük.

Eredményeinkből kiderült, hogy a települések válaszadói szeretnek saját településükön élni, viszont közepes mértékben foglalkoztatja őket a saját településükről való elköltözés gondolata. A falvakban elérhető szolgáltatások jelentős része alacsony szinten van a válaszadók és a kistérség vezetőjének véleménye szerint is. A települések válaszadóinak véleménye között szinte minden szolgáltatás esetében szignifikáns különbségeket figyeltünk meg. A szolgáltatások értékelése alapján az adatközlők véleménye szerint a legkomfortosabb település Bányai, majd Szernye és Kisharangláb. Legutolsó helyen Barkasó végzett. Ez egyrészt azzal magyarázható, hogy periférikus helyen található a kistérségen belül, másrészt a kutatásban részt vevők szerint az ottani szolgáltatások nagy része alacsony szinten működik. Továbbá, a válaszadók az etnikai összetételt is szignifikánsan alacsonyabban értékelték a többi településhez képest.

A települési komfortérzetet potenciálisan fokozó tényezők közül a válaszadók átlagosan a következőket értékelték magasabban: több munkalehetőség biztosítása, az ügyintézés gördülékenysége és a tömegközlekedés fejlesztése. A kérdőívben felsorolt szempontok közül mindössze háromnál (közutak javítása, piac kialakítása, közös programok, rendezvények) találtunk szignifikáns eltérést a településen élő személyek válaszai között, a többi tényezőt többnyire egyformán fontosnak ítélték meg válaszadóink.

A három kutatási módszer összevetve elmondható, hogy azok közel egyforma sorrendet eredményeztek, főleg az adatközlők és a kistérség vezetője értékelték hasonlóan a településeket, míg az objektív mutatók elemzése során az előbbiektől nagyobb eltérések voltak megfigyelhetőek. Ennek egyik oka az lehetett, hogy az általunk választott mutatók és az adatközlők által fontosnak tartottak nem fedték teljesen egymást.

A településkomfortszintjének emelése érdekében figyelembe kellene venni azokat a szolgáltatásokat, amelyeket a lakosok véleménye szerint érdemes lenne fejleszteni.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Fan Wu, YueLiu, Yingyan Zeng, HuiYan, YiZhang and Ling-HinLi, 2020: Evaluation of the Human Settlements Environment of Public Housing Community: A Case Study of Guangzhou, In: Impacts of the Built Environment, Sustainability.
2. G. Fekete, 2013: Integrált vidékfejlesztés. „Cross border training of economic experts in distant elearning network” project, Miskolc.
3. Horeczki Réka – Póla Péter, 2022: Percepciók a sikerességről Baranya megyében. In: Tér és Társadalom. 37 évf. 3. sz.
4. Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, 2022 (Закарпаття у демографічному вимірі. Статистичний збірник). Державна служба статистики. Головне Управління статистики у Закарпатській області. Ужгород.
5. Kiss Csaba – Nagy András, 2005: A társadalmi térszerkezet alakulása. Falu Város Régió. Területfejlesztési és területrendezési szakmai folyóirat. 2005. 1–2. sz.
6. Kolber István, 2005: A Magyar Köztársaság kormánya H118068. számú országgyűlés határozati javaslat az Országos Területfejlesztési Konceptióról, Budapest.
7. Koltai Zoltán, 2015: Településtípusok lakóhelyi vonzerőinek lakóhelyei értékelése. In: Földrajzi Közlemény, A Magyar Földrajzi Társaság tudományos folyóirata, Mari László (főszerk.), Budapest. 2015. 139. évfolyam, 3. szám.
8. Lőrincz Katalin, 2019: Gyöngyös mint lakóhely és úti cél megítélése a helyi lakosság körében, Veszprém, Pannon Egyetem.
9. Malaczko Erika, 2017: Tököl településmarketing stratégiájának bemutatása (szakdolgozat), Budapest. Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kar.
10. Mokretsov, 2012 (С. Є. Мокрецов): Оцінка якості життя населення як інтегральний показник для коригування державної політики охорони репродуктивного здоров'я. In Економіка та держава. 2012. № 6.
11. Rashid Solagberu Adisa, 2012: Rural Development in the Twenty-First Century as a Global Necessity. In: Rural Development–Contemporary Issues and Practices, Published by. Tech Janeza Trdine, Rijeka, Croatia.
12. Saviuk, 2009 (Савюк Оксана): Методика суспільно-географічної оцінки якості життя сільського населення регіону. Одеса, 2009.

13. Shenzhen Tian, Xueming Li, Jun Yang, Chunhua Zhang and Yun Zhang, 2014: Initial Study on Triaxiality of Human Settlements – In the Case of 10 Districts (Counties) of Dalian. In Sustainability. Basel, 2014. № 6.
14. Szűcs Antónia, 2015: Stratégiai fejlesztési irányok térgazdasági vizsgálata a Gyöngyösi kistérségben. Gödöllő. Disszertáció. Szent István Egyetem.
15. Wang Pengyan – Xiaofei Qin – Yurui Li, 2021: Satisfaction Evaluation of Rural Human Settlements in Northwest China: Method and Application, Licensee MDPI, Basel, Switzerland. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution.

Internetes források:

- <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/termeszetudomanyok/foldrajz/tarsadalomfoldrajz/a-gazdasagi-elet-szektorai/a-tercier-szektor-i-infrastruktura-es-szolgalatas>
Letöltés ideje: 2023. 10. 12.
- <http://www.eugeneoloughlin.com/2016/06/how-to-perform-kruskal-wallis-h-test-by.html>
Letöltés ideje: 2023. 03. 02.
- <https://statistics.laerd.com/spss-tutorials/kruskal-wallis-h-test-using-spss-statistics.php>
Letöltés ideje: 2023. 03. 02.
- <https://polgariszemle.hu/archivum/30-2007-februar-3-evfolyam-2-szam/161-eletminoseg-boldogsag-strategiai-tervezes>
Letöltés ideje: 2023. 03. 02.
- <https://statistics.laerd.com/spss-tutorials/kruskal-wallis-h-test-using-spss-statistics.php>
Letöltés ideje: 2023. 03. 02.
- <https://karpataljalap.net/2020/10/13/kmksz-kozremukodesevel-felujitottak-barkaszoi-es-szernyei-rendeloke> Letöltés ideje: 2024. 04.06.

MELLÉKLET

1. sz. melléklet

Kérdőív a településkomfort felmérésére

Tóth Lidia vagyok, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola magiszteri képzésének I. évfolyamos földrajz szakos hallgatója. Diplomamunkám témája a „Bátyúi kistérség településkomfort vizsgálata”, ennek keretében végzem ezt a kérdőíves felmérést. Kérem, hogy válaszával járuljon hozzá munkám eredményességéhez. A válaszadás önkéntes, az adatgyűjtés név nélkül történik, a közölt adatok csak statisztikai vizsgálatokra lesznek felhasználva.

1. Neme: a) férfi b) nő 2. Születési éve: _____

3. Lakóhelye (település): _____

4. Mi a jelenlegi családi állapota?

- a) Egyedülálló e) Elvált
b) Házas f) Élettársi kapcsolatban
c) Özvegy g) Egyéb

5. Mi a legmagasabb iskolai végzettsége? _____

6. Mióta él a településen? _____ óta

7. Ha nem itt született, kérem, adja meg az ideköltözése fő okát:

- a) házasság e) kellemes környezet
b) munkalehetőség f) olcsó volt a ház, lakás
c) iskoláztatási lehetőség g) itt örökölt házat, lakást
d) jó közlekedési viszonyok h) egyéb

8. Ön szeret saját településén élni? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – nem szeret itt élni, 5 – pedig nagyon szeret a településén élni.

1	2	3	4	5

9. Mennyire foglalkoztatja Önt egy jövőbeli elköltözés terve a saját településéről? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – egyáltalán nem foglalkoztatja, 5 – teljes mértékben foglalkoztatja.

1	2	3	4	5

10. Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatásokkal? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1 – nagyon elégedetlen, 5 – nagyon elégedett.

	1	2	3	4	5	Nem válaszolok
1. Közbiztonság	1	2	3	4	5	X
2. Egészségügyi ellátás	1	2	3	4	5	X
3. Oktatás	1	2	3	4	5	X
4. Óvoda- bölcsődei szolgáltatások	1	2	3	4	5	X
5. Étkezési lehetőségek	1	2	3	4	5	X
6. Szórakozási lehetőségek	1	2	3	4	5	X
7. Ügyintézési lehetőségek	1	2	3	4	5	X
8. Úthálózat	1	2	3	4	5	X
9. Tömegközlekedés	1	2	3	4	5	X
10. Munkalehetőségek	1	2	3	4	5	X
11. Üzlethálózat	1	2	3	4	5	X
12. Internetszolgáltatás	1	2	3	4	5	X
13. Villanyszolgáltatás	1	2	3	4	5	X
14. Gázszolgáltatás	1	2	3	4	5	X

15. Rendezvények	1	2	3	4	5	X
16. Sportolási lehetőségek	1	2	3	4	5	X
17. Postahivatal működése	1	2	3	4	5	X
18. Mobilhálózat minősége	1	2	3	4	5	X
19. Utcai világítás	1	2	3	4	5	X
20. Civil szervezetek	1	2	3	4	5	X
21. Egyház tevékenysége	1	2	3	4	5	X
22. Helyi vállalkozások	1	2	3	4	5	X
23. Település honlapja	1	2	3	4	5	X
24. Helyi képviselők tevékenysége	1	2	3	4	5	X
25. Polgármester tevékenysége	1	2	3	4	5	X
26. Csatornázottság	1	2	3	4	5	X
27. Temetkezési szolgáltatások	1	2	3	4	5	X

11. Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – nagyon elégedetlen, 5 – nagyon elégedett.

	1	2	3	4	5	Nem válaszolok
1. Földrajzi fekvés	1	2	3	4	5	X
2. Ásványi kincsek	1	2	3	4	5	X
3. Ásvány- és termálvízforrás	1	2	3	4	5	X
4. Talaj	1	2	3	4	5	X
5. Erdők közelsége	1	2	3	4	5	X
6. Zöld területek a településen	1	2	3	4	5	X
7. Lakosság életszínvonala	1	2	3	4	5	X
8. Etnikai összetétel	1	2	3	4	5	X
9. Falu csendessége	1	2	3	4	5	X
10. Látnivalók	1	2	3	4	5	X

12. Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanának saját településének komfortosságán?

Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – kevésbé javítaná, 5 – nagymértékben javítaná.

	1	2	3	4	5	Nem válaszolok
1. Közutak javítása	1	2	3	4	5	X
2. Oktatás fejlesztése						
3. Egészségügyi ellátás minőségének javítása	1	2	3	4	5	X
4. Csatornázottság	1	2	3	4	5	X
5. Több munkalehetőség biztosítása (gyárak, áruházak stb.)	1	2	3	4	5	X
6. Ügyintézesek gördülékenysége	1	2	3	4	5	X
7. Közös programok, rendezvények	1	2	3	4	5	X
8. Turizmus megjelenése, fejlesztése	1	2	3	4	5	X
9. Jobb közbiztonság	1	2	3	4	5	X
10. Tömegközlekedés fejlesztése	1	2	3	4	5	X
11. Több vásárlási lehetőség	1	2	3	4	5	X
12. Sportolási lehetőségek bővítése	1	2	3	4	5	X
13. Internethálózat minőségének javítása	1	2	3	4	5	X
14. Mobilhálózat minőségének javítása	1	2	3	4	5	X

15. Piac kialakítása	1	2	3	4	5	X
16. Egyéb szolgáltatás: _____	1	2	3	4	5	X

13. Ön mennyire elégedett az alábbiakban felsorolt objektumok külső kinézetével? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – nagyon elégedetlen, 5 – nagyon elégedett.

	1	2	3	4	5	Nem válaszolok
Utcák	1	2	3	4	5	X
Lakóházak	1	2	3	4	5	X
Középületek	1	2	3	4	5	X

Köszönöm a válaszait!

2. sz. melléklet

Értékelje 1-től 5-ig terjedő skálán az egyes falvakban működő szolgáltatások minőségét, ahol az 1-es a legrosszabb minőségű, az 5-ös pedig a legjobb minőséget jelöli.

	Bá- tyú	Bót- rágy	Nagy- bakos	Ba- kos	Bar- ka- szó	Szerny e	Harang -láb	Ba- dó	Danilovka
Oktatás									
Egészségügyi ellátás									
Üzlethálózat									
Vendéglátás									
Kereskedelem									
Úthálózat									
Villanyszolgál- tatás									
Gázszolgálta- tás									
Utcai világítás									
Háztartási hulladék kezelése									
Tömegközlek- edés									
Ügyintézési lehetőségek									
Temetkezési szolgáltatások									

3. sz. melléklet

Mélyinterjú elhangzott kérdések:

1. *Kérem, mutatkozzon be pár szóban! (Hogy hívják? Hol lakik?)*
2. *Ön milyen szerepet tölt be a település életében?*
3. *Milyen feladatokat foglal ez magában?*
4. *Ön mit szeret a legjobban a településén?*
5. *Mi a véleménye a település következő szolgáltatásairól: oktatás, egészségügyi ellátás, üzlethálózat, vendéglátás, kereskedelem, úthálózat, villany- és gázszolgáltatás, lakásállomány, utcai világítás, háztartási hulladék-kezelés, tömegközlekedés, ügyintézési lehetőségek?*
6. *Ön szerint hogyan lehetne fejleszteni a település gazdaságát?*
7. *Milyennek látja a faluközösség összetartó erejét?*
8. *Miben látja a falu legnagyobb problémáját?*
9. *Milyen intézkedések javítanának saját településének komfortfokozatán?*
10. *Van-e olyan probléma, amit a településen élő emberek közreműködésével sikerülne fejleszteni (pl.: hulladékkezelés, lakóházak rendezettsége stb.)?*
11. *Ön szerint milyen munkalehetőségeket lehetne biztosítani az itt élő emberek számára?*
12. *Vannak-e természeti adottságok, amelyeket ki lehetne használni a falu számára?*
13. *Önnek mi a véleménye a decentralizációról?*
14. *Milyen hatással van ez a településre?*
15. *Van-e a falunak önálló község-házaja?*
16. *Ha nincs, akkor milyen messzire kell menni hivatali ügyeket intézni?*
17. *A háború milyen változásokat hozott a település életében?*
18. *Ön szerint a jövőben javulni, romlani vagy stagnálni fog településének helyzete más településekhez képest?*
19. *Ha bármilyen más észrevétele van a településével kapcsolatban, és nem hangzott el, akkor szívesen várom.*

SAJÁT EREDMÉNYEK

Tudományos kérdések és az általunk kapott eredmények:

- Mennyire voltak megelégedve az adatközlők a településük szolgáltatásaival átlagosan, volt-e szignifikáns különbség az egyes települések értékelésében az ott élő válaszadók által?

A településen működő szolgáltatásokkal a válaszadók az 5-ös skálán átlagosan 2,5-re voltak elégedettek, ez azt bizonyítja, hogy szolgáltatások nagy része alacsony szinten van. Az egyes települések válaszadóinak véleménye között szinte minden szolgáltatás esetében szignifikáns különbséget kaptunk.

- Az adatközlők véleménye szerint melyik település volt a legkomfortosabb, illetve milyen sorrend alakult ki közöttük?

Az adatközlők értékelése szerint legelső helyen, nem meglepően, Battyú végzett 2,79 értékkel, ami alátámasztja a közigazgatási és közlekedési szerepének jelentőségét a kistérségen belül. Ezt követte Szernye (2,69) és Kisharangláb (2,65). A legkisebb értékelést a Barkaszó (2,2) és Bótrágy (2,3) kapták.

- Milyen összefüggés figyelhető meg a három alkalmazott kutatási módszer – a helyi lakosok és a polgármester megkérdezése, illetve az objektív mutatók alapján kapott értékelés – között?

A három kutatási módszert összevetve elmondható, hogy azok közel egyforma sorrendet eredményeztek. Főleg az adatközlők és a kistérség vezetője értékelték hasonlóan a településeket, míg az objektív mutatók elemzése során az előbbiektől nagyobb eltérések voltak megfigyelhetőek.

- Miben tért el az objektív mutatók értékelése a másik két értékeléstől?

Az objektív mutatók alapján Barkaszó, Bótrágy és Nagybakos magasabb értékelést kapott az adatközlők és kistérség vezetőjének véleményéhez képest.

- A komfortszint emelése érdekében milyen szolgáltatásokra volna érdemes odafigyelni?

A települések komfortszintjének emelése érdekében fontos lenne a több munkalehetőség biztosítása, a tömegközlekedés fejlesztése, továbbá az ügyintézők gördülékenységének elősegítése. Továbbá Barkaszón, Szernyén és a bakosi településeknél a közutak javítását is elő kellene mozdítani.

- Módszerek.

A kérdőív összeállítása, adatgyűjtés.

Prominenciavizsgálat mélyinterjú formájában.

Objektív mutatók vizsgálata.

Statisztikai adatfeldolgozás, SPSS.

Google Earth program alkalmazása az objektív mutatók meghatározásához.

A PÁLYAMUNKA ELTÉRÉSE A DIPLOMAMUNKÁTÓL

Az OTDK-ra nevezett munka a diplomamunkámhoz képest az alábbi többletrészeket (alfejezeteket) tartalmazza:

3.4. Objektív tényezők meghatározása

4.1. A települések összehasonlítása objektív szempontok alapján

Az objektív mutatók felmérésére használt egyik módszer a helyi közigazgatásnál végzett adatgyűjtés volt. Első lépésként összeállítottunk egy táblázatot, amiben 18 mutatót soroltunk fel. Ezek meghatározásához kértük a kistérségben működő községi tanács segítségét. Azokat a mutatókat, amelyekről nem tudtak információval szolgálni, a Google Earth segítségével határoztuk meg. Az összegyűjtött adatokat egy egységes 1-től 5-ig terjedő skálára számoltuk át, az összevethetőségük érdekében.

Az objektív tényezők vizsgálata által azt szeretnénk tudni, hogy milyen mértékben korrelál az adatközlők és a kistérség vezetőjének véleménye, valamint az objektív mutatók egymással. Mindhárom módszer alapján azt kaptuk, hogy a kistérségen belül Bátyú a legkényelmesebb település. Különbség volt viszont, hogy az objektív mutatók alapján Barkaszó, Bótrágy és Nagybakos magasabb értékelést kapott az adatközlők és kistérség vezetőjének értékeléséhez képest.

Összességében a három módszer közül az adatközlők és a kistérség vezetőjének értékelése nagyobb hasonlóságot mutatott, mint az objektív tényezők alapján kapott. Ennek egyik oka az lehetett, hogy az általunk választott mutatók és az adatközlők által fontosnak tartottak nem fedték teljesen egymást.